

**Driemaandelijks berichtenblad
van de heemkundige kring
HET LAND VAN NEVELE**

Vereniging zonder winstoogmerk

MAART 1980

—

JAARGANG XI

—

AFLEVERING 1

Bij de kaftfoto :

Filip de Montmorency, graaf van Horne.

Deze foto werd met toestemming van de auteur overgenomen uit
N. KERCKAERT, *Kroniek van Bachte-Maria-Leerne*, waarvoor
onze hartelijke dank.

**Driemaandelijks berichtenblad
van de heemkundige kring
HET LAND VAN NEVELE**

Vereniging zonder winstoogmerk

MAART 1980 – JAARGANG XI – AFLEVERING 1

Verantwoordelijke uitgever : J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 Nevele - Landegem

Het berichtenblad „HET LAND VAN NEVELE” is een driemaandelijkse uitgave van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w.

Redactieraad : J. LUYSSAERT - voorzitter
L. CLAEYS - LAVENT

Redactieadres : J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 NEVELE Merendree.

Voor verdere informatie i.v.m. de opgenomen artikels en bijdragen voor het berichtenblad, gelieve contact op te nemen met de redactievoorzitter. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

De heemkundige kring „Het Land van Nevele” is een vereniging zonder winstoogmerk die ernaar streeft, enerzijds de heemkundige studie van de streek te bevorderen, te beoefenen en de verworven kennis te verspreiden ; anderzijds actief bij te dragen tot beheer, bescherming en vrijwaring van het cultureel en natuurlijk patrimonium van de streek.

Daartoe organiseert zij ook geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen. Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen er gratis aan deelnemen.

Haar werkgebied wordt gevormd door vijf afdelingen die respectievelijk volgende deelgemeenten omvatten :

- 1e afdeling : Nevele, Vosselare
- 2e afdeling : Hansbeke, Poesele
- 3e afdeling : Landegem, Merendree.
- 4e afdeling : Lotenhulle, Poeke.
- 5e afdeling : Bachte-Maria-Leerne, Meigem, Sint-Martens-Leerne, Vinkt, Zeveren.

De zetel van de vereniging is gevestigd in de gemeente Nevele.

Briefwisseling i.v.m. de werking van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w. dienen te worden gericht aan het secretariaat van de vereniging, Vosselarestraat 16, 9840 NEVELE-Landegem.

- **Abonnement en lidmaatschap** : 300,- fr. per jaar
500,- fr. per jaar als erelid
te storten op rekening 000-0627981-03 van „Het Land van Nevele” v.z.w., Vosselarestraat 16, 9840 Landegem.
 - **Losse nummers** : voor zover voorradig.
 - **Opzegging abonnement** : vóór 1 december.
 - **Overname van teksten** toegestaan mits bronvermelding.
-

Lay-out : P. D'Hoker.

Gedrukt in de beschutte Werkplaats „Nevelland” te Nevele.

DE GRAAF VAN HORNE

(1524 - 1568) (*)

Filips van Montmorency, beter bekend als graaf van Horne, tevens baron van Nevele, heer van Weert, stamde uit een Franse adellijke familie, die reeds in de Xe eeuw in de akten voorkomt. Zeer dikwijls wordt hij graaf van Hoorne genoemd, zodat velen daarbij denken aan het Noordhollandse stadje, terwijl de graaf dient te heten naar het Limburgse plaatsje Horn, drie kilometer van Roermond.

Jean van Montmorency, de overgrootvader van Filips, kwam omstreeks 1465 uit Frankrijk naar de Nederlanden omdat hij de zijde gekozen had van de Bourgondiërs en daardoor in conflict was gekomen met de Franse koning. De grootvader van Filips trouwde een Maria van Horne. De vader van Filips was Jozef van Montmorency, die in 1523 huwde met Anna van Egmont. Het volgend jaar, in 1524, werd Filips geboren te Nevele, waarschijnlijk op het kasteel van Ooidonk. Andere kinderen waren Floris, beter bekend als de graaf van Montigny, die in de burcht van Simancas (Spanje) het leven liet na een geheim doodvonnis ; Maria, eerst gehuwd met Karel van Lalaing en vervolgens met Pieter van Mansfeld ; tenslotte Eleonora, die huwde met Anthony van Lalaing, graaf van Hoogstraten.

Na de dood van Jozef van Montmorency (in 1530), sloot Anna van Egmont een tweede huwelijk met Jan III, graaf van Horne. Dit huwelijk bleef kinderloos. Bij testamentaire beschikking van 18 november 1540, kort voor zijn dood, vermaakte graaf Jan zijn titel en zijn bezittingen aan stiefzoon Philips, die aldus graaf van Horne werd. Het testament bepaalde dat de nieuwe graaf van Horne zou trouwen met Walburgis van Nieuwenaar, een verre verwante. Een huwelijk uit berekening naar de zede van de tijd. Het werd gesloten in 1546. Dat de bruid calvinistisch was, schijnt op dat moment geen bijzondere moeilijkheden opgeleverd te hebben. Keizer Karel gaf zijn toestemming tot het gemengd huwelijk. Terloops weze vermeld dat de moeder van de graaf van Horne, Anna van Egmont, een Lutherse was. Later zou Walburgis, samen met haar Lutherse schoonmoeder, die ook op het kasteel van Weert woonde, oorzaak zijn van moeilijkheden op godsdienstig gebied.

Horne heeft zeker niet vaak verblijf gehouden op het kasteel van Ooi-

(*) Beknorte tekst van de lezing, gehouden te Vosselare op 7 oktober 1979.

donk. Zijn eigenlijke residentie was Weert, waar hij zich terugtrok als hij ontevreden was en dienst weigerde aan de koning die niet tegemoet kwam aan zijn politieke eisen of niet voldeed aan zijn voortdurende verzoeken om restitutie van geld, dat hij in 's konings dienst had uitgegeven.

In de stadsrekeningen van Deinze verneemt men dat „de grave van Huerne” op 10 augustus 1547 naar Deinze kwam om er met burgemeester Joos Bousse te spreken over de belangen van Deinze. Wederzijdse besprekingen Deinze-Nevele staan wel vaker genoteerd maar meestal werden zij niet door de graaf zelf maar door zijn hofmeester gevoerd. Uit de slechts gedeeltelijk bewaard gebleven rekeningen van de hoogbaljuw van Nevele is het niet mogelijk te preciseren wanneer en hoelang de graaf van Horne te Ooidonk verbleef. De rekening van 1566-1567 vermeldt een uitgave van 7 lb. op 4 december 1566, toen Horne te Ooidonk kwam met „gezelschepe”. De aanwezige voorraden op het kasteel waren niet voldoende, er moest nog bijgehaald worden. Uit de aanwezigheid van voorraden mag echter worden afgeleid dat Horne af en toe te Ooidonk kwam.

In zijn zeer interessante studie : *Grondbezit en landbouwbedrijven te Sint-Martens-Latem van de 16e tot de 19e eeuw (Jaarboek II - 1971 van de Heemkring Scheldeveld, p. 31)* vermeldt R. van den Abeele dat de graaf van Horne te Sint-Martens-Latem eigenaar was van 15.900 roeden grond. In de rekening van de hoog baljuw van Nevele, over het jaar 1561-1562 vermeldt § 7 „ontfanck van den lande ghelegghen te Braecle, binnen de parochies van Latem en Deurle : 133 lb. 15 s. 1 d. par”. Die ontvangst was niet de volledige opbrengst van de bezittingen van Horne te Latem en te Deurle. Volgens § 9 bedroeg de „ontfanck van den lande ghelegghen omtrent Ooidonk 535 lb. 12 s. par”. Een belangrijke bron van inkomsten waren de molens van Sint-Jans-Leerne, Landegem, Nevele en Vinkt. Te Nevele en te Vinkt was er naast de windmolen ook een paardemolen. De inkomsten van die zes molens bedroegen 2.382 lb. 11 s. par. De totale ontvangst van 1561-1562 bedroeg 7.882 lb. par. maar het saldo leverde nog een tekort op van 471 lb. In 1562-1563 was er na afrekening van dit tekort een saldo van 720 lb. par. In de rekeningen vindt men naast veel droge cijfers ook interessante details voor de lokale geschiedenis. Zo verneemt men dat de nieuwe dreef van het kasteel tot de weg van Gent naar Deinze in 1561-1562 werd aangelegd en dat er voor de aankoop van grond en huizen nodig voor het aanleggen van deze dreef een som van 1.690 lb. par werd uitgegeven. Het land van Nevele was niet de enige bron van inkomsten van de graaf van Horne, hij had nog bezittingen in Holland en in het tegenwoordige Nederlandse en Belgische Limburg.

Vergeleken bij het inkomen van andere Nederlandse groten, speciaal bij die van Oranje en Egmont, waren de revenuen van Horne maar schamel, bovendien rustten er zware lasten op : zijn moeder moest ervan bestaan, de andere kinderen moesten ervan worden onderhouden, bovendien moesten er nog allerlei renten van betaald worden. De rekeningen van de hoogbaljuw van Nevele vermelden : „ een rente aan heer Jan van Horne, wegens de partaige van wijlen Honorine de Montmorency, 800 lb. par., aan jonkheer Robert de Longueval, zoon van Margaretha van Montmorency, 571 lb. par., een rente van 600 lb. par. die jonkvrouwe Françoise de Montmorency heft voor haar partaige op Nevele, een los-rente van 200 lb. par. aan Philips van Montmorency, heer van Hachicourt”. Het maken van schulden scheen dit geslacht in het bloed te zitten en Philips van Horne maakte daar geen uitzondering op. Hij hield ervan keizer Karel en later Filips II te volgen op hun veldtochten en representatiereizen, aan het hof te leven. Waar gesproken wordt over de feesten en de uitpattingen van de Nederlandse edelen, wordt ook de naam van Horne genoemd.

In 1546, het jaar van zijn huwelijk kreeg Horne een plaats in het gevolg van keizer Karel. Als militair bracht hij het weldra tot commandant van een bende van ordonnantie. Hij nam deel aan de Schmalkaldische oorlog, die eindigde met de keizerlijke overwinning in de slag bij Mühlberg (24 april 1547). Twee jaar later aanvaardde hij kapitein te worden van de Bourgondische lijfwacht, hoewel zijn hele omgeving het hem afraadde, omdat het zijn financiële middelen te boven ging, gezien de vergoedingen bij de steeds in geldnood verkerende Habsburgers bijzonder onzeker waren. In 1550 was Horne weer in het gezelschap van keizer Karel toen deze in Duitsland -vruchteloos- trachtte de keurvorsten te overhalen om prins Filips in de toekomst tot keizer te verkiezen. In 1554 was Horne als kapitein van de boogschutters der garde, met Egmont en -achteraf pikante bijzonderheid- ook met de hertog van Alva, aanwezig op het huwelijk van Filips met Maria Tudor.

Een financieel gunstige benoeming voor Horne was zeker deze van stadhouder van Gelderland in september 1555. Voor het stadhouderschap genoot hij een jaargeld van 3000 carolusgulden, inkomsten waar hij zeker kon op rekenen. Er zijn aanwijzingen dat de graaf betrekkelijk weinig in zijn gewest kwam, hij verbleef geregeld op de slagvelden van Noord-Frankrijk.

In januari 1556 werd Horne in de Orde van het Gulden Vlies opgenomen.

Toen de oorlog tussen Frankrijk en Spanje weer oplaaide in 1557, nam ook Horne daaraan deel. Hij stond onder het bevel van Egmont toen deze op het slagveld nabij St.-Quentin een schitterende overwinning be-

haalde voor de Spaanse koning. De vrede van Câteau-Cambrésis (1559) stelde een einde aan de oorlog tussen Frankrijk en Spanje, Filips II kon zich gereed maken om de Nederlanden te verlaten en naar Spanje te vertrekken.

De voorbereidingen die de koning trof waren niet naar de zin van de Nederlandse hoge edelen. Als plaatsvervanger benoemde Filips II zijn halfzuster Margareta van Parma, die sterk van hem afhankelijk was (teruggave van haar bezittingen : Parma-Piacenza), terwijl de hoge edelen meer voelden voor de benoeming van Christina van Lotharingen, de dochter van wijlen Christiaan II, de verjaagde koning van Denemarken en Isabella de zuster van keizer Karel. Na het vertrek van de koning zouden zijn belangrijkste functionarissen, die het bestuur in handen hadden, blijven. De Nederlandse groten schenen weinig invloed op het bestuur te zullen gaan hebben. Zolang de koning er zelf was, hadden zij dat verdragen, maar zij waren niet van plan dit nog te accepteren na zijn vertrek. Ook Horne stak in die dagen zijn ontevredenheid niet onder stoelen of banken.

In de eerste helft van augustus had te Gent een vergadering plaats van de Staten-Generaal. Gezamenlijk richtten zij een „remonstrantie” tot de koning, waarin zij verzochten de Spaanse troepen te verwijderen en de Bourgondische heren meer invloed in het bestuur te geven. Het initiatief tot dit gezamenlijk optreden schijnt van de Staten van Brabant te zijn uitgegaan en het is niet onmogelijk dat de hoge heren zelf er hebben achter gezeten, meer bepaald Horne, niet omdat hij zulke opvallende leiders-kwaliteiten bezat, maar omdat hij de meest vrijmoedige was werd hij verdacht.

Misschien was het wel om Horne weg te promoveren dat hij benoemd werd tot admiraal van de vloot, een alleszins wonderlijke benoeming voor iemand die niets wist van navigatie. Bovendien werd Horne ook benoemd tot lid van de Spaanse Raad van State, als superintendant voor de Nederlandse aangelegenheden. Een mooie titel maar met weinig inhoud. De promoties van Horne hadden als consequentie dat hij ontslag moest nemen als stadhouder van Gelderland. Financieel een zeer slechte zaak voor iemand die de duivel van de geldnood voortdurend in de nek voelde zitten. Op de inkomsten van het stadhouderschap kon hij rekenen, in Spanje zou hij evenveel ontvangen en bovendien nog 12.000 carolus gulden voor bestrijding van onkosten, maar de Habsburgers waren zeer slordig ten aanzien van financiële verplichtingen.

Horne vertrok eerst op 19 mei 1560 naar Spanje. Spoedig moest hij ondervinden dat zijn functie van superintendant zonder wezenlijke inhoud was. Hij werd niet in het beraad betrokken voor de Nederlandse aangelegenheden, zodat hij beter naar de Nederlanden kon terugkeren.

Op 18 oktober 1561 verliet hij Spanje, vernederd door de ondervonden behandeling, gekwetst in zijn eergevoel, geneigd tot oppositie tegen alles wat Spaans was.

Tijdens het verblijf van Horne in Spanje was in de Nederlanden het verzet van de hoge edelen tegen de hispanisatiepolitiek van Filips II ontloken. De hoge adel voelde zich achteruitgesteld omdat, ondanks de beloften van de koning, belangrijke beslissingen buiten de Raad van State om werden getroffen. De geheime instructies van de landvoogdes bepaalden dat zij zich in de Raad van State moest richten naar „la plus saine et meilleure opinion”. Uitdrukkelijk gebod de koning aan de landvoogdes zich voor alle belangrijke zaken naar de mening van Granvelle, Viglius en Berlaymont te gedragen. De koning had ook een „Consulta” ingesteld. Deze raad was geen vast organisme met juist omschreven bevoegdheid. Slechts „om te rade te gaan” riep de landvoogdes de Consulta bijeen en niet altijd raadpleegde zij de drie zogenaamde leden, Granvelle, Viglius en Berlaymont. Soms werden naast deze drie ook anderen in de Consulta betrokken.

Het was niet de Consulta maar veeleer de bisdommenkwestie die de wrevel van de edelen opwekte. Niet de oprichting van nieuwe bisdommen maar de benoeming van Granvelle, de voorwaarden vereist van de kandidaten en hun dotatie, krenkte de hoge edelen.

Granvelle was geen vriend van Horne. De graaf schreef de vijandschap van de zijde van de kardinaal toe aan het feit dat diens broeder, Thomas van Chantonay, destijds -zonder succes- naar de hand van Maria, de oudste zuster van Horne gedongen had. Het is opvallend hoe dikwijls Granvelle in zijn correspondentie met de koning, Horne in een ongunstig daglicht stelt. In 1562 vormden de hoge edelen een „Liga” tegen de kardinaal. De drijvende kracht was het driemanschap : Oranje, Egmont en Horne. Andere edelen sloten zich aan bij de Liga, ten slotte slaagden zij erin de verwijdering te bekomen van Granvelle uit de Nederlanden. Na het vertrek van Granvelle kwamen de belangrijkste zaken opnieuw ter tafel in de raad van State en werden ze niet meer onderhands bediscussied door Granvelle zelf, Berlaymont en Viglius. De hoge edelen voerden echter een beleid van radeloosheid en volstrekte stelselloosheid. In de Raad van State wilden de hoge edelen zich met alles inlaten, ook met zaken die behoorden tot het domein van de twee andere collaterale raden. Er ontstond een onbeschrijfelijke wanorde, die de goede gang van de administratie ten zeerste belemmerde. De tijd die volgde op het vertrek van de kardinaal staat bekend als een periode waarover weinig goede woorden geschreven zijn.

Om uit de chaos te geraken besloten de hoge edelen dat Egmont naar Spanje zou gaan om met de koning te spreken. In Spanje werd Egmont

met alle hem verschuldigde honneurs ontvangen. De koning aanhoorde hem vriendelijk en welwillend maar verborg zich achter tot weinig verplichtende toezeggingen betreffende plakkaten en bestuursvormingen : hij zou erover schrijven. Begin november 1565 arriveerde het antwoord van de koning : de beruchte dépêches uit het bos van Segovia. De godsdienstplakkaten moesten in alle strengheid worden toegepast, de regeringsvorm zou geen wezenlijke verandering ondergaan. De bekendmaking van de inhoud van de brieven verwekte hevige beroering die kunstmatig werd bevorderd door aanplakbrieven, pamfletten en paskwillen (spotschriften) die het gerucht verspreidden dat de koning de beruchte „Spaanse” inquisitie in de Nederlanden wilde invoeren. Horne gaf openlijk blijk van zijn ontevredenheid en trok zich terug te Weert. De politieke lijn die de koning bleef volgen stond hem niet aan, maar hij was vooral verbitterd over zijn geldnood, waarin geen verlichting kwam, hoewel Egmont niet verzuimd had een goed woord te doen voor zijn vriend. In januari 1566 stuurde hij zijn secretaris Alonso de Lallo naar Madrid, om de koning mondeling - schriftelijk had hij het al zo vaak gedaan - een uiteenzetting te geven van zijn benarde financiële toestand, die in de eerste plaats toe te schrijven was aan zijn ongehonoreerde diensten aan de koning. Het jaarlijks pensioen van 3000 ducaten, dat hem in 1560 was beloofd, werd niet uitbetaald. Horne was vast besloten te Weert te blijven en zich niet meer met politieke aangelegenheden in te laten, maar hij heeft zich aan dit voornemen niet kunnen houden.

Terwijl de hoge edelen van de Liga veel schreeuwden maar weinig zakelijks deden, staken de lage edelen de koppen bijeen en sloten het „Verbond der Edelen”. Hun doel was de inquisitie en de toepassing van de plakkaten te bestrijden. De pogingen van de leiders van het Verbond der Edelen, om tot een versmelting of samengaan te komen met de Liga der hoge edelen mislukten. Horne nam deel aan de besprekingen dienaangaande te Breda (eind februari 1566) en te Hoogstraten (maart 1566). Oranje keurde alle geweld af maar zou de raad gegeven hebben een vreedzame marsj op Brussel te organiseren, om de landvoogdes een smeekschrift te overhandigen. Egmont, Horne, Megem e.a. lichtten de regentes in over de plannen van de lagere edelen. Margareta ontbood dringend haar raadslieden te Brussel. Deze spraken zich uit voor de handhaving van de bisschoppelijke inquisitie maar tegen de invoering of het behoud van de pauselijke inquisitie. De plakkaten moesten niet afgeschaft maar wel verzacht worden. De raadslieden verklaarden dat men de komst van de edelen naar Brussel niet kon beletten. Horne hield daarbij de leden van het Verbond de hand boven het hoofd : zij waren geen rebellen.

Op 5 april had de aanbidding plaats van het beroemd rekwist. Drie dagen later geraakten Horne en met hem Oranje en Egmont in een enigszins compromitterende situatie. Toen zij het paleis van Culemborg binnen gingen, waar edelen van het Verbond verzameld waren voor een banket, werden zij toegedronken met de leus : Vive le Roi, vivent les gueux !. Horne werd er later van beschuldigd verschillende malen te hebben toegelaten dat die leuze in zijn tegenwoordigheid werd aangeheven. Er werd een soort medeplichtigheid aan majesteitschennis uit geconstrueerd. De graaf repliceerde dat hij en zijn vrienden met de edelste bedoelingen in huize Culemborg kwamen, namelijk om de edelen te weerhouden uit de band te springen.

De marsj op Brussel sloeg de volksverbeelding op hol. Het gerucht werd verspreid dat de magistraten en de inquisiteurs voortaan niet meer zouden overgaan tot aanhoudingen, confiscaties of verbanning omwille van de godsdienst. Talrijke vluchtelingen en bannelingen kwamen naar hun vaderland terug. In de zomer van 1566 werden t'allenkanten hagepredikaties gehouden. In augustus brak de Beeldenstorm los in de Nederlanden.

Op 27 augustus werd er gebeeldstormd in de kloosterkerk van de Minderbroeders te Weert. De volgende dag was het klooster van de „Wittevrouwen” aan de beurt. Op 29 augustus tastten de beeldenstormers de hoofdkerk van Weert aan. Dat dit geweldig optreden de instemming van de graaf niet wegdroeg blijkt uit de pogingen tot eerherstel die hij ondernam. Hij eiste van de Weertenaren herstel van de aangerichte vernielingen. Dit belette hem echter niet onderdak te verlenen aan gereformeerde voormannen.

Om de Beeldenstorm te doen bedaren sloot de landvoogdes een accoord met de leiders van het Verbond der Edelen en stemde er tegen heug en meug mede in dat de predikaties van de hervormden, buiten de steden, zouden mogen doorgaan overal waar zij tot dusver geschieden.

De stadhouders van de gewesten moesten het accoord ten uitvoer leggen. Horne stelde zijn kandidatuur voor Doornik en omgeving, waar zijn broeder Montigny, die nog steeds in Spanje verbleef, stadhouder was. De landvoogdes, die Horne te weinig vertrouwde, zag hem met lede ogen naar die plaats vertrekken waar de hervormden een uitzonderlijk grote aanhang hadden.

Het was een uiterst moeilijke opdracht die de hoge edelen moesten vervullen. Alleen door hun persoonlijke invloed en door de bijstand van de ordelievende burgers moesten zij bekomen dat de opstandelingen de wapens zouden neerleggen, dat de predikaties van de hervormden in de kerken zouden ophouden, dat de katholieke eredienst zou worden hersteld en dat de schuldigen aan de Beeldenstorm zouden worden gestraft.

Op 30 augustus kwam Horne te Doornik aan. Hij werd met opvallende luister ontvangen, onder het geroep van : Vive le Roi, vivent les gueux ! Men heeft het als een blijk van welwillendheid jegens de hervormden aangezien dat Horne zijn intrek nam bij een calvinistische koopman, Jan Says. Horne rechtvaardigde zijn keuze met de verklaring, dat hij aldus gemakkelijker kon onderhandelen met de hervormden. Twee dagen na zijn aankomst predikten de hervormden nog in de kerken van Sint-Jacob en Sint-Bricius.

Horne slaagde erin de predikaties in de kerken te doen ophouden. Hij liet afkondigen dat de predikaties toegelaten waren op de plaatsen die door hem zouden worden aangeduid. Het was ten strengste verboden, zowel aan de katholieken als aan de hervormden, elkander te beledigen of in de uitoefening van hun wederzijdse godsdienst te hinderen. Deze bepalingen waren niet naar de zin van de hervormden, zij wilden hun predikaties *in* de stad houden. Horne drong bij de landvoogdes aan om hiermede in te stemmen. Ondanks de vastberaden houding van de landvoogdes en haar standvastig weigeren, schonk Horne toelating aan de hervormden om binnen de stad, in de lakenhal, hun predikaties te houden, in afwachting dat zij klaar zouden zijn met de nieuwbouw van hun kerken *buiten* de stad. Hierdoor ging Horne zijn boekje te buiten, ook toen hij in al de lokaliteiten van het Doornikse de predikaties toeliet, zelfs in die lokaliteiten waar zij tot dan toe niet geschieden. De hervormden die het accoord met de landvoogdes zo ruim mogelijk trachtten te interpreteren verzochten Horne, in een officiële akte te erkennen dat onder de toelating van de predikaties ook de uitoefening van hun eredienst, zoals doop, huwelijk en avondmaalviering begrepen was. Horne weigerde maar verklaarde niettemin dat hij onder de woorden „uitoefening van de godsdienst” de hele uitoefening verstond. Het accoord bepaalde dat de beeldenstormers moesten gestraft worden. Horne verzette zich ertegen dat enige straf werd opgelegd aan degenen die deelgenomen hadden aan de godsdienstonlusten.

Op 13 september schreef de landvoogdes aan de koning dat Horne alleen maar slechte diensten bewezen had. Op het einde van de maand luidde het dat hij gehandeld had tegen haar instructies.

Tijdens zijn opdracht te Doornik woonde Horne een bijeenkomst bij te Dendermonde, waarop ook Oranje, Egmont, Hoogstraten en Lodewijk van Nassau aanwezig waren. Door laatstgenoemde werd het denkbeeld opgeworpen gewapend tegen de koning in verzet te komen. Om tot gewapende opstand te kunnen overgaan was de medewerking van Egmont onontbeerlijk. Deze liet zich echter niet overhalen en weigerde. Daarop wenste ook Horne, die zich niet direct afkerig getoond had van gewapend verzet, niet mee te doen.

De landvoogdes wilde Horne absoluut weghalen uit Doornik. Steeds dringender ontbood zij de graaf om verslag uit te brengen over de situatie te Doornik. Eindelijk, op 15 oktober vertrok hij naar Brussel. Zijn verklaringen overtuigden geenszins de landvoogdes.

Op 4 november verliet Horne Brussel. Drie weken later schreef hij vanuit Weert een soort apologie aan de koning. In het slot van zijn brief gaat het nogmaals over geldkwesties : „In dienst van de koning heeft hij zoveel schulden gemaakt, dat hetgeen hij nog bezit belast is met 300.000 kronen”. Hij hoopt dat de koning hem nu eindelijk eens tegemoet zal komen.

Horne bleef niet lijdelijk de gebeurtenissen afwachten te Weert. Eind november was hij op het slot van zijn broeder Montigny te Antoing, voor het doopsel van zijn neefje. Daar ontving hij een deputatie van de hervormden uit het belegerde Valenciennes. De graaf heeft het verzoek om hulp alleszins in overweging genomen en er begin december over confereneerd met Egmont en Mansfeld, die hem de raad gaven zich buiten deze netelige aangelegenheid te houden. Horne keerde weer naar Weert terug.

Een synode te Antwerpen was tot de conclusie gekomen dat opstand geoorloofd was. Van gereformeerde zijde werd Horne benaderd met het verzoek als opperbevelhebber te willen fungeren bij het voorgenomen verzet tegen de regering. Horne nam het idee niet eens in overweging. Begin januari werd in de Raad van State besloten, dat alle functionarissen, bevelhebbers en Vliesridders een nieuwe eed van trouw aan de koning dienden af te leggen. Het duurde enkele maanden vooraleer de graaf zich aan dit bevel onderwierp. Op 13 april legde hij eindelijk de eed af. Hij verscheen nog enkele malen in de Raad van State en begaf zich dan, met instemming van de landvoogdes, terug naar Weert.

In mei 1567 scheepte Alva in te Barcelona om zich naar de Nederlanden te begeven, waar hij drie maanden later arriveerde. Horne was niet gehaast om de hertog te ontmoeten. Ten slotte werd hij in de val gelokt door een uiterst vriendelijke brief van de koning en door de minzaamheid waarmede Alva hem naar Brussel uitnodigde. Op 9 september, de dag die Alva voor de gevangenneming had vastgesteld, waren Horne en Egmont bij Alva's zoon op een diner uitgenodigd. 's Middags was er een bespreking in het paleis van Alva over de plannen voor de verdediging van Luxemburg. Terwijl deze aan gang was, werden buiten de conferentiezaal de secretaris van Egmont, Backerzele, en de secretaris van Horne, Laloo, gevangen genomen. Toen Alva aan tafel het bericht toegefluisterd kreeg, gaf hij het sein tot de volgende stap. Eerst werd Egmont uit de conferentiekamer geroepen, daarna werd Horne gearresteerd. De graven werden afzonderlijk gevangen gezet. Na veertien dagen,

onder zware bewaking en eenzame opsluiting te Brussel, werden de graven naar het Spaans kasteel te Gent overgebracht.

Twee maanden na zijn aanhouding werd eindelijk begonnen met het verhoren van Horne. Begin januari 1568 was de procureur generaal met de aanklacht gereed. De graaf kreeg een kopie met de opdracht, daarop binnen de vijf dagen te antwoorden. Zonder hulp van een advocaat en zonder beschikking te hebben over zijn stukken moest Horne op de aanklacht antwoorden. Op 30 mei werd het proces gesloten. Drie dagen later werden de graven naar Brussel overgebracht. Op 4 juni ondertekende Alva het doodvonnis.

De motivering van Hornes vonnis kan in vijf punten worden samengevat : majesteitschennis, rebellie, medeplichtigheid aan de samenzwering van Oranje en enkele andere edelen, steun aan het Verbond der Edelen, optreden te Doornik in strijd met zijn opdracht.

Op 4 juni werd het vonnis bekend gemaakt aan de gevangenen. Horne zou heftig geprotesteerd hebben. Toen hij zijn zelfbeheersing had teruggekregen biechtte en communiceerde hij. Gans de nacht bleef pastoor De Vroede bij de ter dood veroordeelde. De volgende dag, omstreeks het middaguur werd Horne onthoofd op de Grote Markt van Brussel.

De graaf van Horne is geen eersterangsfiguur in de geschiedenis van de XVIe eeuw. Zijn vermaardheid dankt hij aan het feit dat hij gewoonlijk in een adem genoemd wordt met Oranje en Egmont, maar in dit driemanschap was hij veeleer het derde wiel aan de wagen dan de stuwkracht ; ook omdat hij op dezelfde dag werd terechtgesteld als de zeer populaire Egmont, de held van Grevelingen en St.-Quentin. Dikwijls wordt Horne verheerlijkt als een protagonist van de Verdraagzaamheid. Zeker was hij bijzonder tolerant op religieus gebied, doch waarschijnlijk meer uit onverschilligheid of omdat anderen, zoals Oranje, dit waren dan op grond van een weloverwogen en diepgewortelde overtuiging. Hij was weinig geïnteresseerd in geloofsovertuigingen.

Toch verdient Horne onze aandacht en onze sympathie. Door zijn dood op het schavot leverde hij een bijdrage in de vrijheidstrijd der Nederlanden. Gevallen als slachtoffer van de in zijn tijd alom heersende onverdraagzaamheid, verdient hij samen met Egmont geëerd te worden in onze tijd die nog steeds hunkert naar verdraagzaamheid.

Dr. hist. J. SCHEERDER.

VEERTIG JAAR GELEDEN (I)

DUITS VLIEGTUIG TE MERENDREE

De eerste dag van de oorlog zette het Duitse leger een aanval in op de Lage Landen. Op snelle wijze werden de Nederlandse en Belgische regimenten die de grenzen verdedigden, onder de voet gelopen. De Duitsers stootten door in de Ardennen om zo door Frankrijk op te rukken naar de kanaalkust, die 10 dagen later werd bereikt.

Die dag was het ook, dat voor het eerst in de militaire geschiedenis een groep zweefvliegtuigen neerstreek op het zo sterke en oninneembaar geachte fort van Eben-Emaal. Deze sleutelpositie aan het Albertkanaal werd in een minimum van tijd tot overgave gedwongen.

Die dag werd ook boven Merendree een Duits vliegtuig neergeschoten door een jachtvliegtuig : een belangrijke gebeurtenis voor de wijk Durme. Deze gebeurtenis zou echter 40 jaar later haar ontknoping krijgen dank zij ere-veldwachter Robrecht De Smet van Landegem, luitenant Ludwig Heppe, commandant van het Duits vliegtuig en de heer Georges Ceurvels uit Berchem (Antwerpen).

Op vrijdag 10 mei 1940 was het erg druk op het vliegveld van Vechte, nabij Oldenbrug, in de streek van Bremen.

Daar stonden de Heinkels 111, van „Kampfgeschwader 54” (gevechtsekader) opgesteld. Alle commandanten kregen hun aanvalsbevelen ; gezamenlijk werd de aanvliegroude besproken die over Nederland naar België liep. Eens ten noorden van Gent, dienden de vliegtuigen een bocht te nemen naar het westen om dan verder te vliegen in zuidelijke richting. Zo bereikten ze het vliegveld van Kortrijk dat als doel was aangeduid voor het „Kampfgeschwader 54”. Dat vliegveld was volgens de Duitse inlichtingendienst bezet door Engelse jachtvliegtuigen. Eens de opdracht vervuld moest het gevechtsekader dezelfde weg volgen als bij de heenreis. De hele operatie stond onder het bevel van bevelhebber „Oberleutnant” Felix Kriegkotte, die later zou sneuvelen in Rusland. Het „Kampfgeschwader 54” bestond voor deze aanval uit 30 vliegtuigen, verdeeld in 3 „Staffeln” (eskadrilles) met elk 9 machines en 1 „Stabskette” (1) van 3 machines.

(1) Een „Stabskette” is een formatie van drie vliegtuigen die bevel voeren over de eskadrilles.

Voor deze aanval kon het grondpersoneel een vliegtuig niet vliegklaar krijgen zodat uiteindelijk maar 29 toestellen konden opstijgen, namelijk 2 „Staffeln” (eskadrilles) van 9 machines, 1 „Staffel” van 8 machines en de „Stabskette” van 3 vliegtuigen.

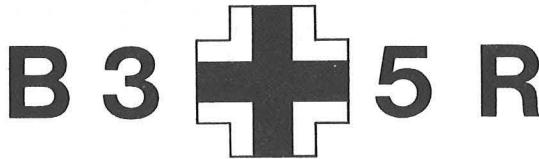
Terwijl de bemanning de kansen afwoog, werden verder door het grondpersoneel de toestellen van de nodige brandstof en bommen voorzien, namelijk vier bommen van 250 kg en 20 bommen van 50 kg per toestel. Elk vliegtuig droeg op de romp de kenletters van het eskader *B.3.* Dan volgde het Duitse balkenkruis waarachter de letter van het vliegtuig en ook de letter van de „Staffel” kwam. Voor het vliegtuig van Merendree was dit achtereenvolgens *R* en *R*.

De Heinkels 111 waren bemand door 4 personen ; de bewapening bestond uit 3 machinegeweren van 15 mm. De motoren dreven Junkers verstelbare schroeven aan.

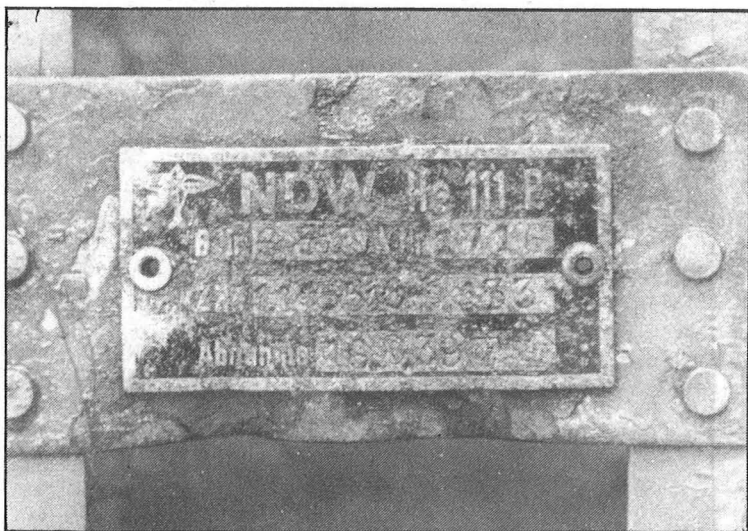
Eindelijk werd het vertreksein gegeven, de 29 toestellen kozen zwaar brommend het luchtruim, in zuidelijke richting.

Tijdens het overvliegen van Nederlands grondgebied verloor dit gevechtsekader 2 vliegtuigen. Ze werden neergeschoten door Engelse of Franse jachtvliegtuigen. Eindelijk bereikten ze het vliegveld van Kortrijk en begon de uitvoering van de opdracht, maar ook hier waakten de jachtvliegtuigen. Franse en Engelse jagers gingen het gevecht aan en konden 6 Heinkels neerschieten. Toen de overige toestellen ten westen van Gent verschenen bleven er nog 21 over. Daar namen ze een bocht naar het oosten en kozen dan noordelijke richting.

Tijdens deze beweging dook plots uit de wolken een Franse jager, waarschijnlijk van het type *Morane*, gaf een 3-tal vuurstoten en verdween evensnel terug in de wolken als hij gekomen was. De Heinkel 111 met kenletter

met als commandant luitenant Ludwig Heppe werd zwaar getroffen. De „Flugzeugführer” (piloot), onderofficier Reinka, kwam er met de schrik van af, maar slechter was het gesteld met de „Funkner” (radiotelefonist), onderofficier Reinhard en met de „Mechaniker” (mecanicien), onderofficier Gebhard. Beiden werden door splinters zeer erg aan de benen en dijen gekwetst. Het getroffen vliegtuig minderde snelheid, scheidde zich af van de groep en verloor hoogte. Spoedig bleek dat de

Onlangs werd het luik teruggevonden dat een ruimte afsloot aan de bovenzijde van de rechtvleugel van het Duits vliegtuig te Merendree. Op dit luik vonden we het constructieplaatje waarop - ondanks schade door 40 jaar regen en oxydatie - nog duidelijk volgende gegevens leesbaar zijn : „NDW HE 111 P” en „Abnahme 16.8.39”.
(Foto A. Janssens met dank aan de heer Marcel Van Severen, Landegem.)

Luitenant Ludwig Heppe, commandant van de Heinkel 111 in 1940.
(Foto L. Heppe)

Veldwachter Robrecht De Smet (Landegem) in 1940,
toen hij de Duitse vliegers gevangen nam.
(Foto R. De Smet)

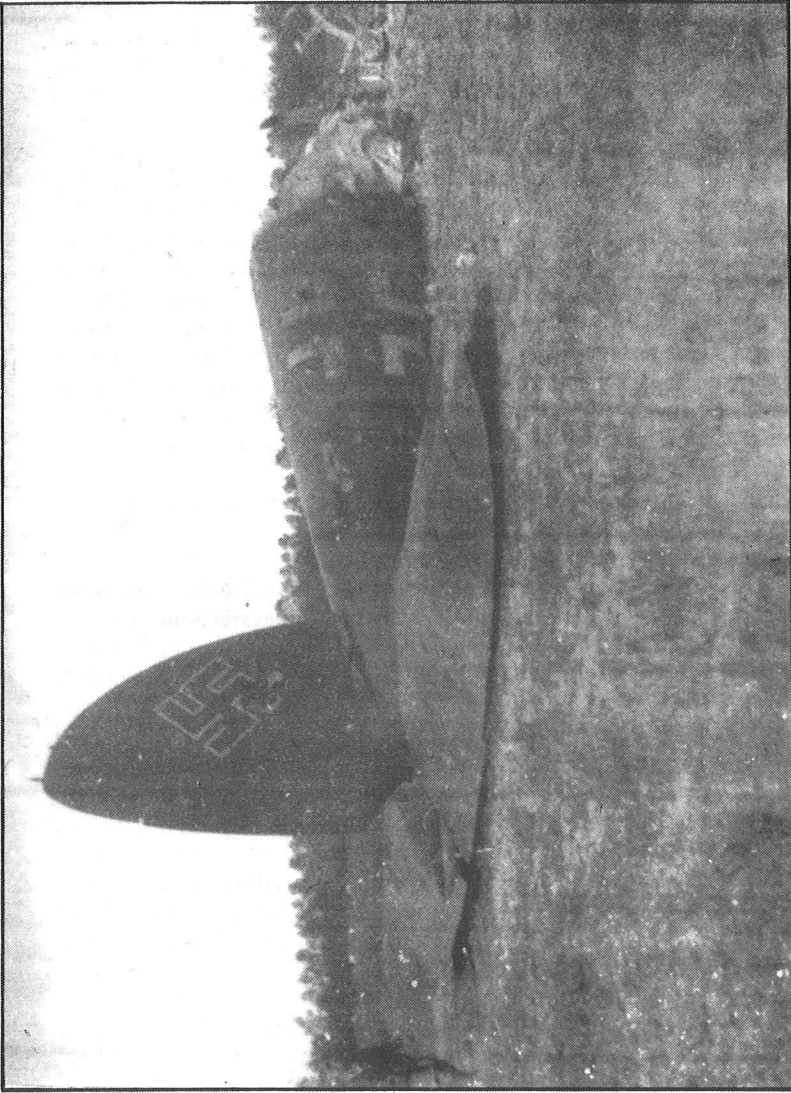
piloot een noodlanding zou moeten uitvoeren. De machine kwam recht af op de hoge bomen van het kasteel van de heer Maurice van Landegem (Veldestraat, Merendree). Het toestel kon zich nog oprichten ontweek de bomen duikelde naar de grond en maakte een buiklanding in een weide langs de Kerkwegel (nu het H. Geeststraatje, Merendree) (2). Eens dat het vliegtuig tot stilstand was gekomen, was het de plicht van de commandant om zijn toestel te vernielen. Hiervoor moest hij een noodluik openen waardoor brand ontstond in het vliegtuig. Maar luitenant Heppe kon het noodluik niet openen, snel werd met een bijl de olieleiding stuk geslagen, in de uitvloeiende olie werd een valschermdrenkt en in brand gestoken. Vervolgens brachten de commandant en de piloot de twee gekwetste makkers uit het vliegtuig en legden ze in het gras op enige afstand van hun brandende Heinkel. Tot daar het relaas van Luitenant Heppe.

Maar laten we terugkeren naar het ogenblik waarop de Morane de Heinkel neerschoot.

Op hetzelfde ogenblik dat hoog in de lucht het gevecht plaats vond, fietste de veldwachter van Landegem, Robrecht De Smet, die bij zijn collega van Zomergem een bezoek had gebracht, terug naar Landegem. Toen hij op de wijk Durme gekomen was barstte boven hem de hel los. De veldwachter dook in een gracht langs de straat. Hij kreeg er gezelschap van enkele landbouwers die in de omgeving op hun veld werkten. Allen zagen het getroffen vliegtuig neerkomen, het leek of het recht op hen afkwam, scheerde over de straat en kwam eindelijk tot stilstand in de weide.

Veldwachter De Smet, in uniform en dus vertegenwoordiger van de openbare orde, kon niet anders - wilde hij zijn uniform eer aan doen - dan uit de gracht te springen en op de Duitsers af te gaan. Hij kroop onder de afsluiting van de weide, stevende met zijn dienstpistool in de hand op het vliegtuig af waar de twee Duitse vliegers druk aan het hakken waren. Op het bevel van de veldwachter „handen op” keerde Heppe zich om en riep „Moment”. De twee vliegers verdwenen in het toestel, haalden een gewonde makker buiten die ze in het gras legden, verdwenen terug in het toestel en kwamen ook met een tweede man naar buiten. Plots steeg uit het vliegtuig rook en vuur. Dan kwamen de commandant en de piloot met opgeheven armen naar de veldwachter toe. Beiden waren nog gewapend, de commandant had zijn pistool en de

(2) Die weide was eigendom van de heer Van de Voorde uit Knesselare en werd gebruikt door Remi Willems, Durmestraat te Merendree.

De Heinkel 111 neergestort in Merendree. Foto genomen op 11 mei 1940.
(Foto G. Ceurvels)

piloot een handmetrailleur, maar op aanmaning van de veldwachter wierpen ze de wapens in het gras.

De landbouwers hadden ondertussen de rijkswacht van Zomergem telefonisch opgeroepen. De heer Omer Steyaert, later burgermeester van Merendree, verscheen ook op het toneel en bracht de wapens die in het gras lagen in verzekerde bewaring. Ondertussen was de rijkswacht ter plaatse gekomen met een opgeëiste auto, de beide vliegers werden meegenomen naar Zomergem.

Veldwachter De Smet bekommerde zich om de twee gekwetste Duitsers en gaf een landbouwer bevel water te halen voor hen. Gentiel Van Heule kwam met paard en kar, belegd met stro, naar de weide. De twee gewonden werden eropgelegd en men reed de Durmestraat op tot voor het hekken van het hof van Van Heule. Een paar uur later werden deze gekwetsten afgehaald door een rodekruisauto van het Belgische leger en naar het Militair Hospitaal van Gent overgebracht, vanwaar ze, toen de Duitsers Gent bezetten, overgebracht werden naar Duitsland. Op de weide hadden zich reeds een hele troep kijklustigen rond het vliegtuig geschaard. Enkele spoedden zich naar huis met souvenirs, zoals een tweetal vliegtuigschroeven, kleine onderdelen en stukken metaal. Ook een paar vliegerlaarzen verdwenen spoorloos.

De jeugd had genoeg met de kogelhulzen. Tot hier dan het relaas van ereveldwachter De Smet uit Landegem.

Ook die 10 mei werd Antwerpen aangevallen door Duitse vliegtuigen. De familie Ceurvels, die daar woonde, ontliiep de gevarenzone en kwam naar Merendree per auto. Hun zuster Marie Ceurvels, door de inwoners van de gemeente beter bekend als juffrouw Marie, verbleef daar bij de gezusters Rogge in de Kerkwegel. Juffrouw Marie gaf Franse les in het klooster van Merendree. Toen nu de familie Ceurvels uit Antwerpen te Merendree aankam, lag op geringe afstand van de woning van de gezusters Rogge de Duitse Heinkel te branden.

's Anderdaags trok vader Ceurvels er op uit met zijn fototoestel om een opname te maken van het vliegtuig. Hij nam er twee, het waren de eerste van een nieuwe film, maar ook de laatste gedurende de oorlogsdagen. Vader Ceurvels was bang dat men hem als spion zou beschouwd hebben. Door dit toeval zijn er nu ten minste foto's bewaard van de Duitse Heinkel III van Merendree.

Tijdens de voorinschrijving voor ons boek *Het „Lyskanaal”* (3) kwam ik

(3) J. DE VOS en A. JANSSENS, *Het „Lyskanaal”*. Nevele mei 1940, Nevele, 1980.

met de heer Georges Ceurvels in contact. Hij was als jongen van 12 jaar aanwezig bij het nemen van de foto's en gaf mij de toelating om ze in dit artikel en in mijn boek op te nemen.

Doch laten we terug keren naar de twee krijgsgevangenen. Commandant L. Heppe en onderofficier Reinka werden weggevoerd naar Zomergem. Vandaar ging het over Gent naar Brussel. Maar door de snelle doorbraak van het Duitse leger, werden de twee vliegers in de nacht van 13 op 14 mei uit Brussel weggevoerd en overgebracht naar Gent. Vervolgens ging het naar Brugge en Oostende. 's Anderendaags ging het verder naar Lombardzijde en uiteindelijk belandden ze te Duinkerke.

Hier in deze haven werden de Duitse krijgsgevangenen bijeen gebracht in een schip uit beton, dat bovendien nog motor- en stuurloos was. De gevangenen werden bijna op elkaar gestapeld. Gedurende de oorlogsjaren 1940-1941 verscheen er in Duitse dagbladen een reeks bijdragen over dit feit onder de titel „Schwere Anklage gegen französische Kommandostelle” en „In der Hölle von Dünkirchen”. Hier maakten de krijgsgevangenen twee bombardementen mee van de haven van Duinkerke. Volgens hij de Heer L. Heppe werden bij het eerste treffen 16 gevangenen gedood en 100 gekwetst, de tweede maal vielen er 5 doden en 80 gekwetsten.

In de nacht van 3 op 4 juni werden de overige gevangenen op een schip gezet dat koers zette naar Dover. Daar was geen aanlegplaats vrij, weer ging de tocht verder naar Ramsgate, hier gingen de gevangenen aan wal. Na 10 dagen werden ze overgebracht naar Londen. Vandaar zwierven ze achtereenvolgens over Gravenhurst, Kingston, Fort Henry, Bowmanville en Sheffield, om uiteindelijk in het „Offizierslager” (officierkamp) nr. 1 in Schotland terecht te komen.

Lang zou hun verblijf daar niet duren, op 23 juni 1940 bracht men het hele „Offizierslager” samen in de haven van Glasgow. Daar lag het 40.000 ton metende stoomschip „Duchess of York” dat de 170 officieren en 1800 onderofficieren en manschappen aan boord nam. Onder die laatsten bevonden zich ook enkele burgers, verdacht van sympathie voor de vijand. Het schip zette koers naar Canada. Daar werd commandant Heppe gescheiden van zijn piloot, kreeg een verblijf in Quebec en Ontario en verhuisde in 1942 naar de Rocky Mountains, waar hij het einde van de oorlog vernam op 8 mei 1945. Een jaar later kwam hij terug in Duitsland via het „Lager” van Münster, trok naar zijn geboortedorp Waltrop, huwde en begon een zaak in bouwmaterialen in het nabije Lünen. Dat veertig jaar later heel deze gebeurtenis kon gereconstrueerd worden is te danken aan ereveldwachter Robrecht De Smet uit Lande-

gem, die de naam van Ludwig Heppe bewaarde. Door ons werd burgemeester Jochem Münzen van Waltrop aangeschreven, die onmiddellijk op zijn kantoor een persconferentie organiseerde en me het huidige adres van Heppe bezorgde.

Uiteindelijk werd Heppe zelf benaderd ; een lange vragenlijst ging naar Lünen, die op de kortst mogelijke tijd werd beantwoord. En om dit alles af te ronden berichtte de heer Georges Ceurvets uit Berchem mij dat hij 2 foto's had van het vliegtuig.

A. JANSSENS
St.-Barbarafeest 1979

Geraadplaaide werken :

H.J. NOWASSA, *Die He. III.*, Motorbuch Verlag, Stuttgart, 1979.

U. ELFRATH, *Das waren die deutschen Kriegsflugzeuge 1935-1945*, Podzum Verlag, Dorheim, z.j.

A. GALLAND, K. REIS, R. AHNERT, *Die deutsche Luftwaffe 1939-1945*, Podzum Verlag, Dorheim z.j.

H. SCHIEPHAKE, *Flugzeugbewaffnung*, Motorbuch Verlag, Stuttgart, 1977.

De luchtaanvallen op Kortrijk, Heule, Marke en Bissegem, gedurende de tweede wereldoorlog 1939-1945, in *Kon. Geschied- en Oudheidkundige Kring Kortrijk*, delen XLII en XLIII.

Dank voor de mondelinge en geschreven gegevens :

Robrecht De Smet, ereveldwachter van Landegem.

Maurice Van Landegem, schepen van Nevele.

Omer Steyaert (†), oud-burgemeester van Merendree.

Ludwig Heppe, commandant van het vliegtuig, Altenberge, B.R.D.

Lochen Münzen, burgemeester van de stad Waltrop, B.R.D.

Marcel Van Landegem uit Vosselare, die mij de toestemming gaf zijn dagboek te raadplegen (4).

Voor de foto's danken we :

Ludwig Heppe, Altenberge ;

(4) Dit oorlogsdagboek van Marcel van Landegem verschijnt integraal in een volgende aflevering van ons *Driemaandelijks Berichtblad*.

Georges Ceurvels, Berchem ;
Robrecht De Smet, Landegem.

Bijlage

Enkele gegevens over de Heinkel 111.

De Heinkel 111 was een bommenwerper die zijn vuurdoop kreeg gedurende de Spaanse Burgeroorlog. Er zijn van dit toestel verschillende versies gebouwd. De 2 types waarmee het K.G. 54 (Kampfgeschwader 54) toen vloog zijn Heinkel 111 P1 en Heinkel 111 H2.

De Heinkel 111 P1 is uitgerust met 2 Jumo 2 11/A. motoren, waarop verstelbare schroeven waren bevestigd. Deze vliegtuigen werden gebouwd bij „Ernst Heinkel Flugzeugwerke” te Rostock, Marienche en te Wismar. Dit toestel had 4 bemanningsleden. Het kon 2000 kg bommen meenemen en was bewapend met 3/M.G. (machinegeweren) van 15 mm.

Heinkel 111 H2. Dit type had zwaardere Jumo 211 A3 motoren. Het kon 5 bemanningsleden meevoeren, de bewapening bestond uit 5 M.G. van 15 mm.

Vermelden we nog dat het K.G.54 gelegen op Vechta in 1939 als opdracht kreeg „bewakingsopdrachten van de Noordzee”. In mei 1940 was het ook een van die „Kampfgeschwader” dat de haven van Duinkerke met bommen bestookte, tevens voerde dit K.G. 54 het fameus bombardement op Rotterdam uit, toen het Nederlandse leger reeds gecapituleerd had.

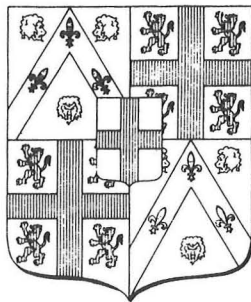
BLAZOENEN OP DRIFT OP DE GRAFTOMBE VAN JAN MAARTEN DELLA FAILLE TE NEVELE.

De prachtige graf tombe, die prijkt aan de linkerkoorzijde van de kerk te Nevele, is zo wat aan de blik van de bezoekers onttrokken, nu nog meer dan vroeger, daar met de nieuwe liturgie het vooraltaar de kooruimte min of meer afsluit.

In ons *Berichtenblad* van maart 1978, afl. 1, was de kaftfoto die van de graf tombe van DELLA FAILLE en heeft dhr. A. Martens in zijn artikel *Grafstenen en gedenkplaten in en aan de Sint-Mauritiuskerk te Nevele* de latijnse tekst van het grafschrift vertaald.

De jongste tijd werd de heraldiek of wapenkunde wat meer gepopulariseerd en het is ook een verdienste geweest van de heemkundige kring *Oost-Oudburg* van Sint-Amandsberg en van het *Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen* dat onderwerp in een lessenreeks aangesneden te hebben ; elk op hun beurt hebben ze een beroep gedaan op de dhr. Marcel Vander Straeten uit Gent, deskundige ter zake.

Het wapen van het geslacht DELLA FAILLE - keper met drie leliebloemen, in schildhoofd twee afgerukte en toegewende leeuwenvoeten, in punt een luipaardenkop - wordt nu nog teruggevonden boven de ingangspoort van het kasteel van Ooidonk : het is het eerste en vierde kwartier in het wapen van de baronie Nevele. Dit laatste is nu ook het embleem van de heemkundige kring *Het Land van Nevele*.

Komt nu, met die wetenschap, iemand te staan voor de grafombe van DELLA FAILLE te Nevele, dan zal hij na het aandachtig bekijken van de wapenschilden met hun legende of bovenschrijft, toch iets raars bespeuren. Links staan de acht kwartierschilden van JAN DELLA FAILLE, rechts die van zijn vrouw ADRIENNE MAES. Maar nr. 1 links vermeldt de naam DE TASSIS in de legende waar DELLA FAILLE verwacht wordt ; nr. 3 is het wapenschild van DELLA FAILLE, maar de legende vermeldt de naam DE HANE ; nr. 4 vermeldt in de legende de naam DELLA FAILLE, maar eronder staat niet het wapen van DELLA FAILLE.

Voor het eerst werden, in 1936, die vergissingen gesignaleerd door A. FOLCH in het tijdschrift *Le Parchemin* (1). Het artikel eraan gewijd schijnt weinig weerklank gevonden te hebben in de streek van Nevele of bij de familie Della Faille. Het dient wel gezegd dat de nevelse tak van die familie in 1801 uitgestorven is ; aanverwante families die nog leven zijn della Faille d'Huyse, della Faille de Leverghem en della Faille de Waerloos.

In het bewuste artikel wordt, op luchtige toon, gewezen op de oorsprong van de vergissingen, die dan nog erger zijn dan men dacht op het eerste gezicht : op twee na zijn alle wapenschilden verkeerd geplaatst en van de 16 legenden staat er één enkele boven het juiste wapenschild. Zo ziet de toestand er nu uit :

leg. : DE TASSIS	leg. : KETS
wap. : ARENSDORF	wap. : DE TASSIS
leg. : MAES	leg. : GRIETENSTEIN
wap. : STECHER	wap. : GRIETENSTEIN
leg. : DE HANE	leg. : DE CALVAERT
wap. : DELLA FAILLE	wap. : MAES
leg. : DELLA FAILLE	leg. : WACHTENDONCK
wap. : DE HANE	wap. : KETS
leg. : STECHER	leg. : VAN MECHELEN
wap. : WACHTENDONCK	wap. : VAN DER CAPELLE

(1) FOLCH A., in *Le Parchemin*, dec. 1936, nr. 7, p. 283-287, Brussel.

FOTO 1 : Foto van het grafmonument na 1940.
(Foto copyright A.C.L. Brussel.)

De voorouders van JAN MAARTEN DELLA FAILLE van NEVELE

Langs vaderszijde :

PIETER x DE CALVAERT V.D. CAPELLE x DE HANE STECHER x ARENSDORF GRIETENSTEIN x GRIEFFENBERG
DELLA FAILLE

† 1546

JAN DELLA FAILLE x V.D. CAPELLE
(bijgenaamd DE OUDE) † 1582

STECHER x GRIETENSTEIN

MAARTEN DELLA FAILLE x STECHER
† 1620

JAN DELLA FAILLE x (MAES)
† 1649

Langs moederszijde :

JAN MAES x DE MERLE

DE TASSIS x WACHTENDONCK

SCHOYTE x V. MECHELEN

KETS x SOMBEECK

JACOBUS MAES x DE TASSIS

SCHOYTE x KETS

FILIP MAES x SCHOYTE

(JAN DELLA FAILLE) x ADRIENNE MAES

leg. : SCHOYTE
wap. : DE MERLE

leg. : ARENSDORF
wap. : DE CALVAERT

leg. : GRIEFFENBERG
wap. : VAN MECHELEN

leg. : SOMBEECK
wap. : SCHOYTE

leg. : DE MERLE
wap. : GRIEFFENBERG

leg. : VAN DER CAPELLE
wap. : SOMBEECK

Wat ligt nu aan de basis van dat allegaartje ?

In oktober 1918 was de laatste duitse verdedigingslijn de rechteroever van het Kanaal van Schipdonk en voor de achterhoede in stelling ging, werden heel wat kerktorens uit de streek opgeblazen, waaronder die van Nevele. De schade was er buitengewoon groot en het koor deerlijk verminkt. De graftombe van DELLA FAILLE was door het instortend puin fel beschadigd en de wapenschilden en hun legenden, die afzonderlijke stukken vormden, lagen over de grond verspreid. Enkele jaren later, bij de wederopbouw van de kerk, wist men niet meer in welke volgorde de schilden en legenden dienden aangebracht. Volgens A. FOLCH werd de familie DELLA FAILLE aangeschreven, maar kwam er geen reactie en zo werd lukraak alles geplaatst, zodat, op twee wapenschilden na, alles verkeerd uitgevallen was. De twee onderste wapenschilden hadden het opblazen van de toren overleefd, maar hun bovenschriften werden afgerukt. In 1940 bij de beschieting van de kerk zijn opnieuw enkele bovenschriften losgekomen. Op foto 1, tijdens de oorlog 1940-1945 gemaakt, ziet men vijf afgerukte bovenschriften die nevens de engel gedeponneerd liggen. Pastoor-deken DE PAUW heeft ze in 1948 laten vasthechten, maar opnieuw werd geen rekening gehouden met de oorspronkelijke volgorde.

We vertalen hier het besluit van het artikel van A. FOLCH : *Kritiek uitoefenen is gemakkelijk, maar de deken, de kerkfabriek, noch de familie zelf misschien bezit de nodige gegevens om de graftombe in zijn oorspronkelijke staat te herstellen. Ten hunnen behoeve voegen wij hierbij een schets van het heraldisch gedeelte opgemaakt op grond van dokumenten. Mochten deze gegevens de verscheidene belangstellenden aansporen tot een gedeeltelijke vernieuwing van dit kunstgewrocht dat een boeiend verleden oproept.*

Iets in dat besluit klopt niet helemaal, want de familie DELLA FAILLE bezat weliswaar in haar archief nog een afbeelding van de graftombe en een met de hand geschreven kwartierstaat, die er betrekking op heeft (2).

(2) RIJKSARCHIEF GENT. Familiearchief DELLA FAILLE, nrs. 5 en 340.

Hier komt nu de juiste volgorde van de 16 kwartieren :

1. DELLA FAILLE	1. MAES
2. DE CALVAERT	2. DE MERLE
3. VAN DER CAPELLE	3. DE TASSIS
4. DE HANE	4. WACHTENDONCK
5. STECHER	5. SCHOYTE
6. ARENSDORF	6. VAN MECHELEN
7. GRIETENSTEIN	7. KETS
8. GRIEFFENBERG	8. SOMBEECK

De daaraan beantwoordende schildversiering ziet men op foto 2. Hiernaast lezen we dan hoe de kwartierstaat samengesteld is.

Tot hiertoe is er nog geen reproductie van het monument gevonden zoals het te Nevele bestond tot voor oktober 1918. Wat in het archief DELLA FAILLE berust is een kopie van een oorspronkelijke tekening gemaakt door FRANZ ERTINGER (1640-1710). Van duitse origine was hij in zijn tijd een bekend tekenaar en etser. Hij heeft zijn beroep te Antwerpen uitgeoefend waar hij meester van de Sint-Lukasgilde was. Later werkte hij te Rome en Parijs, waar hij zelfs *graveur du Roy* werd (3). We mogen terecht veronderstellen dat hij in opdracht van de familie DELLA FAILLE die ets van de nevelse graftombe gemaakt heeft. Vergelijken we nu de tekening van ERTINGER met foto 1 van het grafmonument - de verkeerd geplaatste wapenschilden en legenden niet te na gesproken -, dan konstateren we nog een opvallende verminking : de zware zwart marmere lijsten van het fronton zijn er nu niet meer en het pralerige wapen van de baronie Nevele is ook verdwenen. E.H. BESSEMS, pastoor-deken te Nevele van 1917 tot aan zijn dood in 1946, vermeldt in het *Registrum Decanatus Nevelensis* dat de bescheiden bovenkap nu in hout is dat zwart geverfd werd. Er is ook nog een afwijking in de uitbeelding van de engel met de bazuin : op de ets leunt hij op een traliehelm en nu op een doodskop.

Vermelden we ook nog dat op het monument te Nevele éézelfde „beitelfout” tweemaal in de latijnse tekst voorkomt : *toparcha liberi domini* moet zijn *toparcha liberi dominii* zoals in de tekst op de ets (4).

(3) THIEME-BECKER, *Künstlerlexikon*, bd. XI, Leipzig, 1915.

(4) DE POTTER F. en BROECKAERT J., *Geschiedenis van de gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen... Nevele*, Gent 1864-1870. Daarin lezen we op p. 87 de latijnse tekst zoals hij te Nevele op het grafmonument staat dat door VAN HUFFEL gebeiteld werd.

Pro memorie geven we hier nog even de opvolging van de heren van Nevele, uit het geslacht DELLA FAILLE (5).

1. MAARTEN DELLA FAILLE X SIBILLE STECHER
° 1544 † 1620 † 1589

Hij kocht in 1592 de heerlijkheid van Nevele voor 16.000 pond (6).

2. JAN DELLA FAILLE X ADRIENNE MAES
 † 1649 † 1645
JORIS DELLA FAILLE
 † 1642

Heel zonderling, er zijn nu twee heren van Nevele. In zijn testament heeft Maarten Della Faille de bevoegdheid, de plichten en rechten van zijn twee opvolgers uitgestippeld (7). Niettegenstaande die voorzorgen was het toch te verwachten dat het tweekoppig heerschap heel wat moeilijkheden zou opleveren. Een weerklank ervan vinden we in het *Itinerarium* van bisschop TRIEST, die bij zijn bezoek aan Nevele d.d. 24 april 1633 schrijft : *De baljuw, de magistraat en alle officieren waren toen uit hun ambt ontzet wegens meningsverschillen tussen de plaatselijke heren, dit tot groot nadeel van de kerk en het handhaven van de orde* (8).

-
- (5) RIJKSARCHIEF GENT, Nevele, parochieregister overlijdens. GOETHALS F., *Dictionnaire généalogique et héraldique des familles nobles de Belgique*, bd. II, Brussel 1849.
KERCKHAERT N., *Kroniek van Bachte-Maria-Leerne*, z.p. z.d. (1973).
- (6) BRULEZ W., *De firma della Faille en de internationale handel van de Vlaamse firma's in de 16e eeuw*, p. 203-204, Brussel, 1959.
BRULEZ W., *Faille, Maarten della*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek I*, p. 488-490, Brussel 1964.
- (7) RIJKSARCHIEF GENT, Familiearchief DELLA FAILLE, nr. 41.
- (8) CLOET M., *Itinerarium Visitationum Antonii Triest episcopi gandavensis 1623-1654*, Leuven, 1976.
Vertaling : *Nevele in de visitatieverslagen van bisschop Triest in Driemaandelijks Berichtenblad van de Heemkundige Kring Het Land van Nevele*, jg. VII, nr. 4, 1976.

Joris della Faille werd begraven in de kapel van het voormalig jezuïetenklooster, toen gevestigd in de Volderstraat te Gent. Zijn grafscrift, waarvan de tekst bewaard is, vermeldt dat hij een stichter van het jezuïetenkollege was (9).

3. JAN MAARTEN DELLA FAILLE X 1. MARIA DE PIERSENE
° 1615 † 1669 2. MARIA MAGDALENA
DE BERRY

Hij werd te Nevele begraven en ter zijner nagedachtenis werd de graftombe in de kerk van Nevele opgericht.

4. JAN FRANS DELLA FAILLE X JOHANNA M.C.
† 1696 DELLA FAILLE

Hij gaf de opdracht tot het oprichten van de graftombe. Hij werd te Nevele begraven en in de familiekerk bijgezet.

5. ENGELBERT MAARTEN X FRANCOISE SCHOYTE
DELLA FAILLE ° 1682 † 1700
° 1672 † 1714

Hij werd eveneens te Nevele begraven en in de familiekerk bijgezet.

6. PIETER ENGELBERT MAARTEN X 1. MARIA C.C.
DELLA FAILLE DE BROUCHOVEN
° 1699 † 1736 † 1731
2. ANNA C.F.T.
DELLA FAILLE D'HUYSSSE
° 1705 † 1776

Hij ook werd in de familiekerk te Nevele bijgezet.
Zijn tweede zoon JAN JACOBUS ADRIAAN DELLA FAILLE (1736-1774) werd te Nevele begraven en in de familiekerk bijgezet.

(9) RIJKSARCHIEF GENT, Familiearchief DELLA FAILLE, nr. 262.

<p>7. JAN KAREL ADRIAAN
DELLA FAILLE
° 1732 † 1801</p> | X | <p>1. MARIA T.J.
DE CANO
† 1734
2. MARIA L.J.
DU BOIS DE VROYLANDE
° 1751</p> |
|--|---|---|

Door zijn kinderloos huwelijk was hij de laatste DELLA FAILLE DE NEVELE (10). Hij stierf te Antwerpen. Van 1795 af waren de Zuidelijke Nederlanden een wingewest van Frankrijk geworden. Met de Franse Revolutie hadden de adellijke heren al hun voorrechten verloren en dan begrijpen we best dat het in die tijd niet opportuun was begraven te worden in de familiekerk van een oud adellijk geslacht.

BESLUIT.

Met deze gegevens zal de eventuele bezoeker van de kerk van Nevele, als hij wat heraldische bagage bezit, ingelicht zijn over de grillige kwartierstaten op de graftombe van DELLA FAILLE. We hopen nu ook dat bij een gepaste gelegenheid orde op zaken zal worden gesteld zodat het praalgraf ons een juiste kijk op een klein verleden zou geven !

Antoine JANSSENS, Nevele en
Jozef VAN DE CASTEELE, Sint-Amandsberg.

P.S. Aan een buitenzijmuur van de kerk te SINT-KRUIS-WINKEL staat de graftombe van JAN DELLA FAILLE D'ASSENEDE († 1666). Op de wit marmeren plaat, die erg verkommerd is, prijken ook de 2 x 8 kwartierstaten. Onder het wapenschild van DELLA FAILLE vinden we enkel dat van DE CALVAERT terug, wat ons inlicht over de verwantschap met de nevelse tak. Het monument stond vroeger in de St.-Michielskerk te Gent en werd in 1818 naar Sint-Kruis-Winkel overgebracht. (Mondelinge mededeling van dhr. M. VANDER STRAETEN uit Gent).

-
- (10) Deze laatste telg lokte met de geestelijke en wereldlijke autoriteiten een zwaar incident uit i.v.m. een toneelvoorstelling te Nevele. Zie VAN DE CASTEELE J., *Grauwe Zusters of Penitenten-Rekollektinen te Nevele* in *Driemaandelijks berichtenblad van de Heemkundige Kring Het Land van Nevele*, jg. IX, nr. 4, dec. '78.

EEN VRIJ ZINNIGE KIJK OP DE FIGUUR VAN SINTERKLAAS

Sinterklaas is de meest populaire en tegelijk de meest bekende en de minst gekende heilige in onze cultuur. Ethymologisch betekent zijn naam *niko-laos* waarschijnlijk „hij die het hart van het volk gewonnen heeft en er de sympathie van wegdraagt”.

De Sinterklaas zoals hij naar voren komt in de feodale legenden, schilderijen, beeldhouwwerken en volksgebruiken, is een figuur waaraan zich een belangrijk deel van de cultus der vóór-christelijke mannenbonden heeft vastgeklampt. Zeer veel elementen van en rond die middeleeuwse Sinterklaas komen - meestal onder verkapte en vermomde vorm - rechtstreeks uit de Germaanse geloofswereld. Want in feite is Sinterklaas een gechristianiseerde Wodan waarvan men het inwijdingskarakter heeft pogen uit te roeien. Met de Sinterklaassymboliek werden oorspronkelijk de mythen rond Wodan bedoeld en uitgebeeld : Woen (of Wodan) de Vadergod, Frigga (of Freia) de Moedergodin en Thor de Goddelijke Zoon, m.a.w. de vóór-christelijke Heilige Drievuldigheid waaraan we nog steeds de namen ontleen van de drie centrale dagen van onze week : woensdag, donderdag en vrijdag. Sinterklaas is dus, op paradoxale wijze, een van die talloze „christelijke heiligen” die ouder zijn dan het christendom zelf.

Waarachtige cultuur is steeds de neerslag van een waarachtige cultus. Welnu, een cultuurhistorische analyse van de figuur van Sinterklaas geeft ons een beeld van twee parallelle cultussen en twee rivaliserende culturen : de Germaanse en de Christelijke, elk met een eigen wereldbeschouwing, elk met een eigen levensbeschouwing en elk met een eigen moraal die wereld-, mens-, en maatschappijbeeld overkoepelt. Beide brengen een Blijde Boodschap en beide wedijveren om de jong-volwassenen in dat alles in te wijden.

De slotsom van een lang, bloedig en mensonterend verhaal luidt ongeveer als volgt : de brede lagen van de bevolking enerzijds hebben de cultuurstrijd gewonnen door tweeduizend jaar lang, in hun kalenderfeesten en volksgebruiken, in hun taal, kunst en volkswijsheid de herinnering aan de Wodancultus te bewaren en in stand te houden. De leidende klassen en standen daarentegen hebben gecollaboreerd en zich snel met het christendom verzoend. In naam van en samen met de nieuwe elite heeft de feodale geestelijkheid zoveel mogelijk herinneringen vernield en onkennelijk gemaakt, de resterende fragmenten met wijwater besprenkeld en op de voorhoofden van de onsterfelijke en onuitroeibare

Indo-Europese goden en helden, namen van heiligen geplakt of gegrift. Een der uiteindelijke doelstellingen van heemkundig werk ligt mijns inziens in het volgende : op basis van de nog alomtegenwoordige resten in het volksleven moeten we een beeld oproepen van ons voorhistorisch landschap en de mensen bewust maken van de verre vezels van ons gemeenschappelijk verleden.

De meeste attributen van Sinterklaas doorspartelden meer dan tweeduizend jaar geschiedenis en komen aanwijsbaar uit de initiaticultus van Wodan, Thor en Frigga. Zo bijvoorbeeld het paard (Sleipnir, de hengst van Wodan, had evenwel acht poten), de schoorsteen (waarlangs de goede huisgeesten binnen mochten), de lange mantel (Sint-Maarten kreeg er een korte), de witte handschoen (waarmee Thor de bliksem hanteerde), de ring (Draupnir van Balder), het offer van hooi (de oudste vorm van Germaanse offerande), de roede (Gugnir, de speer van Wodan waarin Runen waren gekerfd), het offer van een wortel en twee rapen, van eten en drank en het ritueel daaromtrent, het opwekken tot leven (en levenslust) bij jonge mannen enz.

Zo is bijvoorbeeld dit laatstgenoemde motief tot in onze eeuw kunnen doordringen dank zij een geïnfantiliseerde en verloederde versie : drie jongentjes in de pekeltou, bij een beenhouwer in de kelder, wachten zeven jaar op een verlosser-levenwekker. Oorspronkelijk werden - met een analoog motief - zowel de cultische dood van (drie) volwassen jonge mannen geritualiseerd als hun tot leven wekken door Wodan = Sinterklaas. Het argument voor mijn thesis zie ik in de schilderij uit 1501 van „De Meester van de Lucia-legende”, een parel uit het museum van Genève. Drie jonge mannen gaan op reis. Ze overnachten bij een echtpaar dat hen doodt en in een pekeltou stopt. Sinterklaas, collegiaal bijgestaan door het echtpaar, brengt de reisgezellen opnieuw tot leven. Zo bezien krijgt een eeuwenoud kinderverhaal een vrij zinnige en oorspronkelijker interpretatie.

Het hoeft dan ook niemand te verbazen dat het Vaticaan de Heilige Nikolaas van de kerkelijke kalender schraptte, samen met nog een dertigtal andere „heiligen” (9.5.'69). Waarom Sinterklaas ? Omdat hij nooit bestaan heeft. En omdat de vlag geen christelijke lading dekt. Want de achtergrond van het meer dan tweeduizend jaar oude Wodan-Sinterklaasfeest is : initiëren in de vruchtbaarheids- en falluscultus, in de cultus van waarachtige liefde (uit een tijdperk toen het huidige huwelijk nog niet was uitgevonden) en in de cultus van de kortstondige verzadigbaarheid van genot en feestvreugde. Eenzelfde geest dus die men in de voormalige Karnavalsfeesten kon terugvinden. Bovendien zou de naam Myra, volgens de legende de geboortestad van de Heilige Nikolaas, afgeleid zijn van het Griekse *myrion* en zoiets als clitoris betekenen,

althans volgens Prof. Adriaan De Groot van de universiteiten Amsterdam en Stanford (California) (1960, p. 143).

Wij, gehumaniseerde Christenen in het Westen (of zijn we allen gekristianiseerde Humanisten ?) realiseren ons meestal niet welke gigantische godsdienststrijd (en daarmee samenhangende kultuurstrijd) er destijds geleverd werd in naam van een of andere Blijde Boodschap. We willen hier geen oude koeien uit de gracht halen maar we wijzen slechts op een meer dan zeven eeuwen durende zelfverdediging, van een jong Christendom tegen een nog jongere en fanatiekere Islam (732, 1453 etc.). Er is op dit punt blijkbaar niet veel veranderd. Want als Khomeini en zijn „Khomeinisten” het morgen in hun hoofd halen om Europa te komen beschaven, d.w.z. om hier hun Blijde Boodschap te komen opdringen, wat zal er nog overeind blijven van de westerse cultuur ? Geen emancipatie, ook geen tv-kijken meer voor de vrouw. Bijbels, heiligenbeelden, whisky, anticonceptiva en de ons vertrouwde kunstwerken op de laaiende brandstapels en de rebellerende vaandeldragers geblinddoekt voor een executiepeleton. Met andere woorden : „Eine Umwertung aller Werte” (Nietzsche), bloed, tranen en tandengeknars zoals tweeduizend jaar geleden.

Zoals er een aantoonbare draad loopt doorheen de evolutie van atoom tot Adam, zo loopt er een fanatieke rode draad doorheen het evolutieproces van de Indo-Europese cultussen (- en daarvan afgeleide culturen-) sinds Wodan, Jahweh en Allah. De meest Humanistische figuur was en blijft evenwel Sinterklaas.

Als vrijzinnige ben ik altijd geboeid geweest door de figuur van Sinterklaas. Want Sinterklaas is een heilige zonder geleerdheid, zonder theologie, zonder boete, vasten of kastijsing ; een heilige zonder prediking, zonder concilies en zonder dogma's ; een heilige die geen theologen op het matje roept ; een heilige zoals er méér zouden moeten gevierd worden, een levensblijve Pallieter, kortom een Humanist „avant la lettre”.

Rik Van De Rostyne
Maldegem, 2 december 1979.

AANBEVOLEN BIBLIOGRAFIE

MEISEN Karl, *Nikolauskult und Nikolausbrauch im Abendlande. Eine Kultgeographisch-Volkskundliche Untersuchung*, Forschungen zur Volkskunde, Heft 9-12, Düsseldorf, L. Schwann, 1931, Imprimatur 1931, 4°, XX - 558 p., fig., pll., krtn..

- DE GROOT Adriaan, *Saint Nicholas. A psychoanalytic study of his history and myth*, Studies in the behavioral sciences, The Hague-Paris, Mouton & Co, 1965. 211 p.
- METKEN Sigrid, *Sankt Nikolaus in Kunst und Volksbrauch*, Duisburg, Carl Lange, 1966 84 p.
- VAN DER LINDEN Renaat, *Ikografie van Sint-Niklaas in Vlaanderen*, 1972, 630 p.
- FARWERCK F.E., *Noordeuropese mysteriën en hun sporten tot heden*, Deventer, Ankh-Hermes, 1978 (2), 635 p.

KAMIEL LOOTENS

een figuur uit ons heem

Eerste kennismaking

Toen ik in 1930 mijn intrede deed in de gemeentelijke jongensschool van Nevele, wandelden op de speelplaats drie statige personen.

Ze stapten langs de langste zijde van de speelplaats op en neer, in het midden meester Kamiel Lootens, rechts meester Leon Reel en links meester Henry Ruyffelaert. Meester Lootens die als hoofdonderwijzer altijd in het midden ging, stak ruim een hoofd uit boven meester Reel en Ruyffelaert, bovendien droeg hij altijd een bolhoed, wat hem nog een „hoger” en statiger voorkomen gaf.

Toen heb ik niet kunnen vermoeden dat ik veel jaren later nog eens die figuur van meester Lootens hier nader zou belichten.

Levensloop

In het dorp van Nevele woonde sinds de helft van de vorige eeuw Carolus Ludovicus Lootens, huisschilder van beroep, gehuwd met Blandina Buysse, de zuster van Louis Buysse, huisvrouw, zonder beroep.

In dit gezin werd op 21 juli 1869 een zoon geboren die de naam Kamiel kreeg. Zijn eerste schooljaren liep hij bij de zusters van Nevele, daarna trok hij naar de gemeenteschool waar toen meester Verbiest hoofdonderwijzer was, de andere onderwijzers waren meester Joos en Kluytmans.

Na de lagere school trok Kamiel Lootens naar de Normaalschool van Sint-Niklaas, hij doorliep er de verschillende leerjaren (want hij was een verstandige leerling) en behaalde er zijn onderwijzersdiploma op 14 augustus 1888.

In Nevele zelf was er toen geen betrekking van onderwijzer vrij. Kamiel Lootens bleef echter niet bij de pakken zitten en werd in 1892 te Zomergem benoemd tot hulponderwijzer.

Tussen Zomergem en zijn geboortedorp Nevele bestond een zeer slechte verbinding, zodat Meester Lootens genoodzaakt was in Zomergem te logeren.

Wat deed meester Lootens zo in zijn vrije uren ? Hij leerde er de apotheker kennen die hem de kennis en liefde bijbracht voor de planten en kruiden en hem ook de muziek leerde waarderen, want de apotheker had een harmonium waarop heel veel geoefend werd. 's Avonds bezochten zij enkele herbergen, zo kwam meester Lootens in contact met de heer burgemeester en andere notabelen van Zomergem, o.m. de plaatse-

Veldwachter Edouardus Bekaert, schoonvader van Kamiel Lootens,
als pauselijke zoeaaf.

De man met de vlag is August De Kesel uit Zomergem.

Kamiel Lootens als voorzitter van de toneelbond in 1909.

Zittend v.l.n.r. : Kamiel Vande Castele, Henry Ruyffelaert, Kamiel Lootens, Leon Reel, Jules Dobbels ;

Staande v.l.n.r. : Gustaaf Van Laere, Frans Dhaene, Jozef Sergeant, Jules de Prest, Jules Van Huffel, Alfons Vereecken, Prudent Vercruysse, Arthur Verplaetse en Emiel Lambrecht.

lijke veldwachter Edouardus Bekaert.

Veldwachter Bekaert kon vertellen „gene van beter”, hij was Pauselijke Zoaaf geweest, had voor de Paus in het vuur gestaan, was terug naar Zomergem gekomen waar hij veldwachter werd. Voor zijn verdiensten werd hij gedekoreerd met de gouden medaille „Bene merenti” en met het kruis van Mentana.

Weldra was Kamiel Lootens een graaggeziene gast bij veldwachter Bekaert die in de Kerkwijk woonde. Hij maakte ook kennis met mevrouw Bekaert geboren Rosalie Staelens, maar leerde nog beter haar dochter Marie-Louise kennen (geboren te Zomergem op 20 oktober 1878). Na hun kennismaking kwam een verloving, gevolgd door hun huwelijk te Zomergem op 13 april 1898.

Vier jaar later werd Kamiel Lootens te Nevele benoemd tot onderwijzer en in 1908 werd hij als opvolger van meester Verbiest tot hoofdonderwijzer bevorderd.

Hij betrok met zijn gezin het schoolhuis gelegen in de toenmalige Tielstraat nr. 19 (nu C. Buyssestraat). Te Nevele ontpopte Meester Lootens zich tot een graaggeziene figuur. Hij was lid van de bekende toneelbond „Uit eigen Kracht” waarvan hij ook de voorzitter werd in 1909, hij was leider van de „zang- en koormaatschappij”, zetelde in het „Onder-Comiteit” (*) dat in 1912 samengesteld werd om in Nevele de hulde aan Virginie Loveling voor te bereiden. Hij werd voorzitter van de Bond van Kroostrijke gezinnen. Zijn naam komt telkens weer voor op allerlei affiches van kermissen, feesten, optochten en huldigingen. Iedere keer was hij lid van een of andere feestcommissie.

Meester Lootens was dus in het verenigingsleven en in het onderwijs overbekend, minder wist men te Nevele dat Kamiel Lootens ook talent had als dichter.

In het dagblad „De Landwacht” verschenen niet minder dan 48 gedichten van meester Lootens, wekelijks verscheen de rubriek „Alle weken een lied” daarin prijkte een gedicht van Kamiel Lootens, voor deze prestatie kreeg hij dan ook heel zijn leven gratis een blad aan huis besteld. In 1932 ging Meester Lootens op welverdiende rust, verliet het schoolhuis en ging wonen in zijn eigendom gelegen in de Tielstraat nr. 39. Daar overleed hij ook in alle stilte op Allerzielendag 1940.

(*) Zie hierover J. VAN DE CASTEELE, *De Virginie Loveling-hulde in 1912 : Nevele wou niet achterblijven*, in *Confrontaties met Virginie Loveling*, Monografieën van de heemkundige kring „Het Land van Nevele”, II, 1974 blz. 32-43.

Kamiel Lootens als jong onderwijzer.

Kamiel Lootens met zijn vrouw Marie-Louise Bekaert omstreeks 1938.

Kamiel Lootens als dichter.

Op een namiddag kreeg ik het bezoek van de heer Walter De Smet, kleinzoon langs moeders zijde van Kamiel. De man had een schriftje dat hij bij een tante opgevist had. Het telt 100 bladzijden en meet 21 cm op 17 cm.

Aan elke even bladzijde is een gedicht gehecht, dat telkens uit het dagblad zorgvuldig werd uitgeknipt en in het schriftje bevestigd.

De meningen over de kwaliteit van de gedichten kunnen verdeeld zijn, maar men moet bedenken dat alles is neergepend op het eind van de vorige eeuw, in een stijl en schrijfrant van toen. Er zijn echter heel wat werkjes die het volksleven en de gebruiken van die tijd belichten. Dit alleen rechtvaardigt al hun publicatie.

Deze gedichten, waarvan er enkele op muziek zijn gezet, zijn ondertekend met „Zomergem” of „Nevele” en bij sommige volgt het jaartal en af en toe een datum.

De titels zelf leren ons dat Kamiel Lootens zich bijzonder liet inspireren door de godsdienst, dat het politieke en het volkskundige leven hem niet onverschillig lieten en dat hij evenmin de volksgebruiken minachtte. Het laatste gedicht is geschreven in 1896. Hij hield dus op met schrijven een paar jaar voor zijn huwelijk, dat in 1898 werd gesloten. Later zal hij niet meer opnieuw aan het dichten gaan misschien wegens zijn benoeming te Nevele. Zijn verplichtingen bij de verschillende verenigingen zullen ook heel wat tijd in beslag genomen hebben zodat hij misschien ook om die reden het dichten vaarwel zegde. Zo verwierf hij te Nevele minder bekendheid als dichter.

A. JANSSENS

Nevele, feest van St.-Sebastiaan 1980.

Voor deze bijdrage werd gebruik gemaakt van de volgende dokumenten :
Register der bevolking van Nevele, 1869.

Register der bevolking van Zomergem, 1878.

Lijst der onderwijzers van Nevele, samengesteld voor een schooltentoonstelling, gemeenteschool Nevele.

Schrift met gedichten van Kamiel Lootens, in bezit van de heer Walter De Smet.

De foto's zijn afkomstig van :
De heer Astère Lootens, Nevele ;
Mej. De Meester, Zomergem ;
Rietgaverstede, Nevele.

BIJLAGE I

Hierna volgen de titels van de gedichten met vermelding van de bladzijde in het schrift, de plaats, de datum en de naam van de dichter.

Blz. 2	De wereld wil bedrogen zijn	Zomergem	Juli 1894	K. Lootens
Blz. 4	De keus eener bruid	idem	geen	idem
Blz. 6	De keus van eenen man	idem	geen	idem
Blz. 8	Het liedje van eenen man	idem	geen	idem
Blz. 10	De Roôn en 't Vlaamsche Volk	idem	Sept. 1894	idem
Blz. 12	De Rooden aan 't bewind	idem	geen	idem
Blz. 14	De zegepraal	idem	geen	idem
Blz. 16	Mijn Jezus bovenal	idem	geen	idem
Blz. 18	De drank werd op muziek gezet, zangwijze : Het geld.	idem	geen	idem
Blz. 20	't Roosje zonder Doornen	idem	geen	idem
Blz. 22	Kerstlied	idem	1894	idem
Blz. 24	Altijd 't zelfde	idem	geen	idem
Blz. 26	De scharesliep werd op muziek gezet, zangwijze : De Blinkmarchand	idem	geen	idem
Blz. 28	Lof aan God	idem	geen	idem
Blz. 30	Het werkmanskind	idem	geen	idem
Blz. 32	Het Vlaamsche woord	idem	geen	idem
blz. 34	Immer Vroolijk	idem	Maart 1895	idem
Blz. 36	Aan 't Vlaamsche Volk werd op muziek gezet, zangwijze : De Vlaamsche leeuw	idem	Maart 1895	idem

Blz. 38	Eerste kommunielied	Zomergem	1895	K. Lootens
Blz. 40	Lentegroet	idem	geen	idem
Blz. 41	Meilied werd getoonzet door G.E. Colpaert	idem	1895	idem
Blz. 44	't Is Mei	idem	1895	idem
Blz. 46	De Kantwerkster	idem	Mei 1895	idem
Blz. 48	Tot de Heilige Familie	idem	geen	idem
Blz. 50	Z' en trouwde van haar leven niet	idem	geen	idem
Blz. 52	Op de bank	Nevele	Juli 1895	idem
Blz. 54	Morgendlied	idem	Oogst 1895	idem
Blz. 56	De Vlaamschen Boerenjongens	idem	Sept. 1895	idem
Blz. 58	Herfstlied	idem	geen	idem
Blz. 60	Springlied	idem	geen	idem
Blz. 62	De nacht	idem	geen	idem
Blz. 64	Na regen zonneshijn	idem	geen	idem
Blz. 66	Wiegeliedeken	idem	geen	idem
Blz. 68	Kerstlied	idem	geen	idem
Blz. 70	Daar is	idem	geen	idem
Blz. 72	Landelijk genoegen	idem	geen	idem
Blz. 74	Tot den H. Jozef	idem	geen	idem
Blz. 76	Eerste Kommunielied	idem	geen	idem
Blz. 78	De gulden sporenslag	idem	geen	idem
Blz. 80	Zwijgen	idem	geen	idem
Blz. 82	Het huwelijksbootje	idem	geen	idem
Blz. 84	De Vrede	idem	geen	idem
Blz. 86	Allerheiligen-Allerzielen	idem	1896	idem
Blz. 88	Kerstlied	idem	1896	idem

Blz. 90	De Vlaamsche zonen	Zomergem	geen	K. Lootens
Blz. 92	Als grootmoeder trouwde	idem	geen	idem
Blz. 94	Ondankbaar	Nevele	geen	idem
Blz. 96	'T Is schoon	idem	geen	idem

BIJLAGE II

Een keuze uit de gedichten van K. Lootens

Zwijgen

'k Spreek mijn hart nog eensrechtuit,
- 'k Doe het immer als ik zing -
Geef ik al een borsteling
Aan den een of andren guit,
'k Zal misschien wel ondank krijgen,
Doch daarom ga 'k toch niet ZWIJGEN.

Komt uw man wat laat te huis,
Is hij niet meer goed te been,
Of ziet hij er twee voor één,
Vrouwetje lief, maak geen gedruisch,
Wilt gij vrede en rust verkrijgen,
't Best wat gij kunt doen, is ZWIJGEN.

Als gij zijt in 's Heeren woon,
Dat gij daar nog erger praat,
Dan in 't midden van de straat,
Vind ik toch niet al te schoon.
Om Gods zegen te verkrijgen,
In de kerk, vriend, moet gij ZWIJGEN.

Wanneer d'eeene of andre daad
Slechts door u, in uw belang,
Mag gekend zijn, wees niet bang
Als gij volgt wat ik u raad :
Wilt ge iets niet geweten krijgen,
Dan moet gij het zelf maar ZWIJGEN.

Moeders, 'k weet u eenen raad
En gij krijgt hem gansch voor niet :
Is uw kleintjen in 't verdriet
Zoodat het aan 't schreien gaat
Om er horens van te krijgen,
Zingt dit lied, misschien zal 't ZWIJGEN.

Gij, die jammert, vit en klaagt,
Over 't werk van 't Parlement,
Zeg, is 't u dan onbekend
Wie daar heel de schuld van draagt ?
't Ging wel om gedaan te krijgen
Zoo de Roôn maar konden ZWIJGEN

Als het vogelijng zijn lied
Heeft gezongen, blij vol lust,
't Is voldaan, en 't zoekt de rust
Die hem nieuwe krachten biedt.
'k Zal van u dan wel verkrijgen,
Dat ik heen mag gaan en ZWIJGEN.

Nevele. Kam. LOOTENS

Altijd 't zelfde.

Men vraagt mij weeral om te zingen,
Doch 'k Weet waarachtig niet,
Waar dat ik wel wat nieuws moet halen
Voor 't maken van een lied.
Het blijft hier immers altijd 't zelfde
Van over honderd jaar :
Al 't gene wat er toen gebeurde,
Gebeurt nu nog, voorwaar.

Nu, juist lijk over honderd jaren
Is 't menschom vol venijn,
Vol list en valsheid, fijn verdoken,
En vriendschap is den schijn.
Het blijft hier immers altijd 't zelfde enz.

Nu, juist lijk over honderd jaren
Wordt er getrouwd voor 't geld,
En hooger prijs op schijn en schoonheid,
Dan op de deugd gesteld.
Het blijft hier immers altijd 't zelfde, enz.

Nu, juist lijk over honderd jaren.
Zijn kroeg en orgelzaal
Eilaas, voor dorpen als voor steden,
Een vreeselijke kwaal.
Het blijft hier immers altijd 't zelfde, enz.

Nu, juist als over honderd jaren,
Wordt, in zijn eigen land,
De Vlaming diep veracht, vernederd,
Belaân met spot en schand.
Het blijft hier immers altijd 't zelfde enz.

Nu, juist lijk over honderd jaren
Baart pronkzucht nijd en strijd
En wil elkeen, och arme, volgen
De mode van den tijd.
Het blijft hier immers altijd 't zelfde, enz.

Nu, juist lijk over honderd jaren
Heeft hij die boft geen brood
En zijn 't niet altijd zij die klagen,
Die leven in den nood.
Het blijft hier immers altijd 't zelfde, enz.

En daarmee eindig ik mijn liedje ;
Het is already wat lang,
Ik mocht op 't laatst u nog vervelen
En daarvoor ben ik bang ;
Ik zing toch immers altijd 't zelfde
Van over honderd jaar ;
En zong ik honderd jaren later
Nog zong ik zoó, voorwaar !
Zomergem Kam. LOOTENS.

De Vlaamsche Zonen

I

Heft aan ! Heft aan ! met vollen klank,
Het lied der Vlaamsche gouwe,
Heft aan ! Heft aan ! met blij gezang,
Het lied der Vlaamsche trouwe.

II

Wij minnen Vlaandren, 't duurbaar land
Van onze vrome vaadren,
Hun deugd wordt in ons hert geplant,
Hun bloed stroomt in onz' aadren.

III

Wij minnen vreugd, in deugd en eer,
Wij minnen recht en reden ;
Wij blijven trouw, gelijk weleer,
Aan de echte Vlaamsche zeden.

IV

Wij zijn, voor God en Vorst, bereid
Op 't veld van eer te sneven ;
Wij minnen 't Vlaamsch, en voeren strijd
Om het zijn recht te geven.

V

Heft aan ! Heft aan ! met blij geschal,
Het lied der Vlaamsche zonen ;
Heft aan ! Laat klinken overal
De blijde Vlaamsche tonen.

Zomergem. Kam. LOOTENS.

Kerstlied

Terwijl gij mild op aard
Geniet, en wee noch kommer kent,
Wordt in de ontblooting der ellend'
Het goddlijk Kind gebaard
Voor u, o, rijke menschen !

Terwijl gij eene woon
Verkiest, met torens, brug en wal,
Komt 't goddlijk Wicht in een stal
En vestigt daar zijn troon,
Voor u, o, rijke menschen !

Terwijl gij gaat in pracht
Gekleed, met zijde, kant en goud,
Ligt in wat doekskens, bibbrend koud,
Een God zoo lang verwacht,
Voor u, o, rijke menschen !

Terwijl gij warm en zacht
Uw' leden strekt op dons en veer,
Daalt Hij op stroo, in 't kribje neêr
Bij kouden wintersnacht,
Voor u, o, rijke menschen !

Hoe vlamt en brandt ons hart !
Was Jezus hier, wij zochten Hem,
Wij spoedden ons naar Bethlehem
En lenigden zijn smart,
Dat zegt gij, rijke menschen.

Zijt gij bereid tot hulp,
Gij vindt uw Jezus overal.
Waar is de krib, waar is de stal ?
In ieder schaamle stulp
Naast u : bij de arme menschen !

Spoedt, rijken, spoedt daar heen !
Geeft dekking, kleëren, voedsel, vuur,
Dan moogt gij bij 't verscheidingsuur
Den hemel binnentreên,
Bij Hem en de arme menschen !

Nevele, 1896. Kam LOOTENS.

Herfstlied

Der veldenpracht,
De toovermacht
Der lieve zon, zijn henen ;
Het lustgetij
Is weer voorbij
Der herfsttijd is verschenen.

De wijnpers lekt,
De kraan vertrekt
Uit 't koude en grimmig Noorden,
Met oolevaar
En zwaluwschaar
Naar koele Zuideroorden.

De boer geleidt
Met soberheid,
Zijn vee van gele weiden ;
Geen herdersklank
Noch vogelzang
Die nog het hart verblijden.

Der winden roef
Van 't vale loof
Heeft struikgewas en boomen
Verdord en schraal,
Ontsierd en kaal,
Den levensglans ontnomen.

o, Herfst, gij zijt
Voor de aarde een tijd
Van welken, dorren, derven.
Gij voedt ons 't hart
Met weemoedssmart,
Die denken doet aan 't sterven.

Doch, wie bevroedt,
Dat 't aardrijk moet,
Na 't welken eens herleven
Verblijdt zich dra,
Wijl God hierna,
Ons de eeuw'ge lent' wil geven.

Nevele.

Kam. LOOTENS.

Ondankbaarheid

Aan de hooge hemeltransen
Varen vreedzaam maan en ster,
En met helder licht verkonden
Zij Gods almacht, heinde en ver.

In den gloed der zonne spelen
Vischjes lustig bij elkaar
En zij schrijven Godes goedheid
In het water, hel en klaar.

Op de twijgen hupplen vooglen
Die, vereend tot machtig koor,
Luide 's Heeren lof doen galmen
't Breede onmeetbre luchtruim door.

Bloempjes lief, op frisschen stengel
Prijken vriendlijk ondereen
En zij wasemen Godes schoonheid,
Van het groote tot het kleen.

Minzaam vlieten zilvren beekjes
Naast elkaar in 't groene dal
En zij murmlen : onbevatbaar
Is de Schepper van 't heelal.

Slechts de mensch blikk op zijn buurman
Met een zuur en kregel oog,
En alleen in leed en lijden
Ziet hij smeekend naar omhoog.

Nevele.

Kam. LOOTENS.

Allerheiligen

Blijde klokkenstemmen galmen
Zegezangen, hel en schoon,
Die als geur'ge wierrookwalmen
Stijgen tot Jehovah's troon.
Blijkt naar boven, kristen wereld,
Naar uw broeders, de aarde ontsneld
Die met licht en glans ompereld
Door geen' stervling ooit vermeld
In het zalig Eden gloren.
Schouwt omhoog, naar 't oord der vreugd,
Waar miljoenen uitverkoren
Tot belooning hunner deugd
In een' zee van heilige lusten
Bij een God van liefde en vreë
Tot het eind der eeuwen rusten.
Voegt uw stemmen bij de beë
Van de kloeke martelaren
En den vuurgen leeraarsdrom
Bij 't gezang der maagdenscharen
En het vroom opstendend
Leert van hen 't genot verachten
Van des werelds roem en eer,
Leert van hen de deugd betrachten
En den weg van Jezus' leer.
Dan mag eenmaal bij 't verscheiden
U, ontdaan van 't aardsche stof
't Koor der zaalge geesten leiden
Bij den Heer in Sion's hof.

Allerzielen

Over 't somber veld der dooden
Schalt een akelige toon,
Hij komt ons tot bidden nooden
Voor de zielen, de aarde ontvloën,
Die in bittere tranen zuchten
Hunkrend, smachtend naar hun God.
Gij die baadt hier in genuchten,
Hebt toch deernis met hun lot.
Hooft ze stenen, hooft ze kermen,
Wreed gefolterd door het vuur :
Kristnen, ach, wilt u ontfermen
En doen slaan 't verlossingsuur.
Snelt ter hulp dan, milde harten,
't Is een God die u beveelt
Dat gij lijden, leed en smarten
Van uw broeders liefdrijk heeft.
Als dan 't aaklig uur van sterven
Ook eenmaal voor u zal slaan
Zullen zij gena verwerven
En met u ten hemel gaan.
Nevele, 1896. Kam. LOOTENS.

De rooden aan 't bewind

I

'k Had een der laatste nachten
Nen wonderbaren droom,
Nen droom heel lief en leutig
Die 'k u verhalen koom.

II

Ik was drie eeuwen verder
Bij 't menschdom voortgeleefd
De rooden waren bazen,
't Was al vooruitgestreefd :

III

'k Zag elk een huis bewonen
Lijk op de markt van Gent,
Daar ieder moest gelijk zijn,
Was niemand eer kontent.

IV

De bazen gingen reizen
Tot boven Zwitserland,
't Kwam uit de groote kasse,
Want stelen was geen „schand”.

V

Er waren geen gendarmen,
Men dronk, men vocht, men sneed
Want niemand toch was plichtig
Voor 't minst dat hij misdeed.

VI

Al wie maar goest had trouwde,
Dat kon men met getween.
Als 't een van bei verveelde,
Die trok maar spoedig heen

VII

Het goed kwam in 't gemeene,
Het geld dat werd verdeeld,
Er werd gebrast, gesprongen
En de baron gespeeld.

VIII

Doch ras kwam ook de honger,
De nood en de armoe woën
Want niemand toch mocht slaven,
Of meer dan de anderen doen.

IX

Dan hoorde ik bitter klagen :
Ach God waar is de tijd
Dat men aan 't hoofd van België
Van rooden was bevrijd !

X

Doch, eensklaps schoot ik wakker.
Wat vreugd ! Want 'k zag alras
Dat 't Staatsbewind van België
Nog in goël handen was.
Zomergem. Kam. LOOTENS.

z' En trouwde van haar leven niet
Trientje was een blonde schoone
Zoo van rond de twintig jaar.
Zij spande op het dorp de krone
Iedre jongman keek er naar.
Trien zag echter met verachting
Op de dorpelingen neer,
Want, dit was toch haar verwachting,
Trouwden zou zij met n'en heer.

REFREIN

Wie toch, dacht zij, zou het wagen
Die niet schoon is noch galant,
Mij ten huwelijk te vragen ?
'k Wees hem stellig van de hand !

Jan, een rijke boerenjongen
Goed van inborst, braaf, gezond
Vroeg aan Trientje eens onbedwongen
Of ze in hem geen smaak en vond.
Wat ! dacht zij, een boerenvlegel
Die er vuil en dom uitziet !
Neen, met eenen lompen kegel
Trouw ik van mijn leven niet.
Vriend, sprak zij, hoe durft gij 't wagen
Die niet schoon zijt noch galant,
Mij ten huwelijk te vragen ?
Steek dus gauw maar schuit van kant.

Toon, een werkman, braaf en deftig,
Zag naar eene vrouw ook uit.
Trien, sprak hij, 'k bemin u heftig
Wilt gij worden mijne bruid ?
Ongehoord ! sprak ze in haar eigen
Dat zelfs zulk een mij beziet
Kan ik maar 'nen werkman krijgen,
Wel, 'k trouw van mijn leven niet.
Vriend, sprak zij, enz.

Pier, een man van in de dertig
Deugdzaam en van goeden stand
Vroeg aan Trientjen, openhertig,
Hem te schenken hare hand.
Hoe ! sprak zij, durft gij 't mij vragen
Die zoo oud en leelijk ziet
Liever dan zoo 'n last te dragen
Trouw ik van mijn leven niet.
Vriend, sprak zij, enz.

Thans is Trien reeds wat van jaren
En haar schoonheid is voorbij.
Kwam er nu een om te paren
Was hij krom, en mank daarbij
Was hij mager als een grate
Zag hij geel, of bruin of groen
Trien ging mee, maar 't is te late
Zij moet haren hoogmoed broên.

Meisje komt een man u vinden
Ziet vooral naar eer en deugd.
Laat geen hoogmoed u verblinden,
Dan geniet gij heil en vreugd !

Kam. LOOTENS.

Immer vroolijk,

Als de starren zijn verzwonden
En de vogels, in 't verschieft
't Nadrend licht des dags verkonden,
Zing ik blij mijn morgendlied.

Als de stilt' heerscht in de dalen
En de zon verdwijnt in gloed,
Zing ik met de nachtegalen,
In mijn lied den avondgroet.

Als ik wandel door de velden
Waar miljoenen bloempjes staan,
Die den naam van God vermelden
Hef ik blij een loflied aan.

Als ik werk, bij zomerdagen
Of bij koude en gure tij.
'k Zal nooit morren, 'k zal nooit klagen,
Maar 'k zing immer even blij.

Als ik heil vind op mijn wegen,
Of als 't onheil mij bedrukt,
'k Loof Hem, 't zij Hij sla of zegen,
En ik zing altoos verrukt.

Als ik denk, wat ik in 't leven
Van mijn God zoo mild ontvang,
Wat kan ik Hem beter geven,
Dan een vurig dankgezag ?

Mocht ik met de hemellingen
God ter eer, in 't heilig oord,
Eens het lied der liedren zingen
Dat nooit sterv'ling heeft gehoord !

Zomergem,
Maart 1895.

Kam. LOOTENS.

De Drank

Stemme : *Het geld*

I
Wat is een groot en helsch gevaar ?
De drank.
Wat tapt men steeds door gansch het jaar ?
De drank.
Waardoor brengt men zich zelf in nood,
Ontruikt men vrouw en kinderen 't brood?
Door, dank door drank, door drank,
Door drank, eilaas, door drank !

II
Wat maakt den mensch een woeste beest?
De drank.
Wat doet hem vloeken om ter meest ?
De drank.
Waardoor verliest hij eer en faam,
Verbeurt hij voorspoed rang en naam ?
Door drank, door drank, door drank?
Door drank, eilaas, door drank !

III
Wat leidt tot twist en vechtpartij ?
De drank.
Wat maakt de mensch voor schaamte vrij?
De drank.
Waardoor geraakt hij in 't gevang
En boet hij daar soms jaren lang ?
Door drank, door drank, door drank,
Door drank, eilaas, door drank !

IV
Wat maakt het harte bang en zwaar ?
De drank.
De toekomst somber, droef en naar ?
De drank.
Waardoor verliest men het verstand

En strekt men dan tot spot en schand ?
Door drank, door drank, door drank,
Door drank, eilaas, door drank !

V
Wat trekt den man van zijne vrouw ?
De drank.
Wat breekt de heiligste eer en trouw ?
De drank.
Waardoor komt menig 's nachts te huis,
Slaat gade en kroost met helsch ge-
druisch ?
Door drank, door drank, door drank,
Door drank, eilaas, door drank !

VI
Wat sleept na zich veel smart en pijn,
De drank.
Voor welke is zalf noch medecijn ?
De drank.
Waardoor verkwijnt het kloekst gestel
En ligt men dra in graf en hel ?
Door drank, door drank, door drank,
Door drank, eilaas, door drank !

VII
Vlucht dan, nog erger dan de pest,
Den drank.
Vlucht ! Vlucht ! het is voorwaar het best,
Den drank.
'k Bedoel vooral 't jenevernat,
Want 't is uw ergste vijand dat.
't Is ware duivelsdrank !
't Is ware duivelsdrank !

Zomergem.

Kam. LOOTENS.

Kerstlied

Wat blij gezang, wat wondre pracht
Breekt 't stille van den duistren nacht ?

't Zijn hemelingen
Met glanzend licht omstraald,
Op aarde neergehaald,

Die juichend zingen :
Aan God zij lof, en vrede op aard,
De Heiland is gebaard !

Gaat, herders, op der Englen stem,
Gaat vreugdevol in Bethlehem

Uw redder zoeken.
Treedt tot de schaamle hut
Voor wind noch kou beschut,
Daar vindt ge, in doeken,
Op hooi en stroo, een tenger wicht
Dat in een kribje ligt.

Dankt, herders, dankt uw God, en juicht,
Knielt diep ootmoedig neêr en buigt

Vóór Jezus voeten,
Die luister, glans en pracht
Van 't hemelsch hof veracht,
Om hier te boeten
Als slaaf, in eenen armen stal
Der menschen zondeval.

Verlicht vandaag, o Jezus zoet,
Ons hart en ziel, ons gansch gemoed.

Laat in ons harte
Uw neêdrig kribje zijn,
Opdat wij door uw pijn
En bittere smarte,
Eens rusten, Kind van Betlehem,
In 't hoog Jeruzalem.

Nevele.

Kam. LOOTENS.

Meilied

getoonzet door G. E. COLPAERT

In de lieve maand van Meie
Leeft in bosch en veld en weie,
Alles voor Maria (bis).

Beekjes, met het lief geklater
Van hun zilverkleurig water
Murmlen voor Maria.

Vogels, die ten hemel stijgen,
Of die hupplen op de twijgen,
Zingen voor Maria.

Bloempjes, tusschen 't groen ontloken
Of in 't struikgewas verdoken,
Bloeien voor Maria.

Koeltjes, die bij 't zonedagen
Reukgenucht ten hemel dragen,
Lisplen voor Maria.

Mugjes, die bij 't avondnaadren
Zich bij duizenden vergaadren
Gonzen voor Maria.

Zoo de kindren der nature
U om prijs, te dezer ure
Loven, o Maria,

Wij dan ook, wij treden nader
En wij schenken al te gader,
U ons hart, Maria.

Zomergem, 1895

Kam. LOOTENS.

De Scharesliep

Stemme : De Blinkmarchand.

Als met 't wiel ik op den rugge
En het scheermes in de hand,
Vroolijk zing, dan roept elk vlugge :
Scharesliep is aangeland !
Ik ben een arme scharesliep,
Een scharesliep, een scharesliep,
Ik ben een arme scharesliep,
Een scharesliep !

Reeds van in mijn kinderjaren
Bromde vader tegen mij :
Met het wiel is niets te garen,
Gij en wordt nooit slijper, gij.
En toch ben ik een scharesliep,
Een scharesliep, een scharesliep,
En toch ben ik een scharesliep
Een scharesliep !

Ik wou vader dan wel smeeken.
Want het wiel dat was mijn hart.
Doch, nog kind, dorst ik niet spreken
En 'k verdroeg mijn leed en smart.
Maar 'k dacht : ik word een scharesliep.
Maar 'k dacht : ik word een scharesliep,
Een scharesliep !

Vader, zei ik eens al beven.
Gij, uw vader, en zijn vaâr,
Moestet al van 't slijpen leven.
Ik word slijper, dat is klaar.
En zóo ben ik een scharesliep,
Een scharesliep, een scharesliep.
En zoo ben ik een scharesliep.
Een scharesliep !

Brave lieden, zonder liegen,
'k Slijp uw messen, klein en groot,
Dat ze snijden, dat ze vliegen
Met 'nen enklen trok door 't brood.
Ik ken mijn stiel van scharesliep,
Van scharesliep, van scharesliep,
Ik ken mijn stiel van scharesliep,
Van scharesliep !

Vrienden, 't is niet om te gekken,
'k Slijp uw scheersen. Ja zoo fijn,
Dat zij straffer baarden trekken
Dan de stekels van een zwijn.
Dat zeg ik u als scharesliep
Als scharesliep, als scharesliep.
Dat zeg ik u als scharesliep,
Als scharesliep !

Wilt u dan om mij bekreunen,
Zoekt als gij niet iets en vindt,
Om een armen bloed te steunen,
Die het werk zoo vurig mist.
Gedenkt den armen scharesliep,
Den scharesliep, den scharesliep,
Gedenkt den armen scharesliep,
Den scharesliep !

Ja, het werk blijft mijn genoegen ;
'k Ben tevreden met mijn lot.
Ik zal slijpen, ik zal zwoegen
Tot dat ik eens rust bij God,
Dan scheid ik uit van scharesliep,
Van scharesliep, van scharesliep.
Dan scheid ik uit van scharesliep.
Van scharesliep !

Kam. LOOTENS.

Het Vlaamsche Woord

Daar is een woord, dat ik weleer,
Het eerst van moeder heb gehoord.
Geen ander woord bemin ik meer,
Dan 't eigen, duurbaar Vlaamsche woord.

Daar is een woord, een eedle toon,
Die klinkt langs Leie- en Scheldeboord.
Geen ander woord vind ik zoo schoon,
Als 't eigen, duurbaar Vlaamsche woord.

Daar is een woord, wien Vlaandrens
macht,
Zijn roem en rein geloof behoort.
Geen ander woord dat ik meer acht,
Dan 't eigen, duurbaar Vlaamsche woord.

Daar is een woord dat ik belijd,
Vrijmoedig vrank en ongestoord.
Geen ander woord waar ik voor strijd,
Dan 't eigen, duurbaar Vlaamsche woord.

Daar is een woord dat in mijn lied,
Het schandig woord des bastaards smoot.
Een ander woord en zing ik niet,
Dan 't eigen, duurbaar Vlaamsche woord.

Zomergem.

Kam. LOOTENS.

BIJLAGE III

Lijkrede uitgesproken op het graf van K. Lootens door de heer K. Van de Castele, ere-gemeentescretaris - schepen van Nevele.

DIEPBEPROEFDE FAMILIE, GEACHTE OMSTAANDERS,

Het valt me pijnlijk en zwaar hier vandaag het woord te moeten nemen, want de dood heeft onze Bond der Kroostrijke Gezinnen gevoelig getroffen, in den persoon van onzen ievervollen Secretaris, de heer Kamiel Lootens, Op Allerzielendag werd dit leven plots afgebroken.

Diepgevoeld was de treurnis die ons het hart beneep, en niet het minst aan mij zelf - zijn boezemvriend - wanneer we vernamen dat de onverbiddelijke dood meer dan ooit een der verdienstelijke personen uit ons midden had weggerukt.

Sedert ettelijke jaren, zij nagenoeg een kwart van eene eeuw, nam hij de taak der K.G. op zich, en vervulde dit ambt zoo bezorgdzaam en met zooveel toewijding, dat deze opofferingsgeest zeer hoog geschat werd, niet enkel in den schoot van onzen Bond, maar tevens in het Bestuur van den Westelijken Kring Deinze, evenals bij den Provincialen Bond te Gent. Zulke waardeering getuigt dat de heer Lootens steeds een werkzaam en nauwgezet man is geweest. Hij vervulde zijn ambt op bescheiden wijze, zonder vertoon, zonder veel te zeggen. En wat hij zegde was bondig en eenvoudig ; maar juist. Ja, Duurbare Afgestorvene, ge hadt uw krachten, al uw talenten veil voor den hoogen bloei van den Bond, waarin we ons thans kunnen verheugen. Met welke geestdrift hebben we U bewonderd wanneer Ge op onze Algemeene vergadering den stijgenden vooruitgang deed uitschijnen in oogmerk nemende dat het ledengetal verdubbeld was sedert de herinrichting. Dit was grootendeels uw werk. En tusschen dit alles, hoe groot was de toeloop niet van personen die dienst en hulp kwamen vragen op gebied van allerhande zaken, de kroostrijke gezinnen aanbelangende, zooals het Studiefonds - de Gezinsvergoedingen en het Woningenfonds. Nopens alle die problema's hadt Ge een klaren kijk, en menige voordeelen zijn bekomen.

Niet genoeg aan het schoon werk van de K.G. te arbeiden, daarenboven kon hij zijn medewerking niet ontzeggen aan de verder bestaande maatschappijen of vereenigingen in de gemeente bestaande, zoo geestelijke als wereldlijke. Hier dient bijzonder vermeld den drang naar 't huis Gods. Immers van zijn prilste jeugd toog hij naar de kerk als koorknaap om later kerkzanger te worden ; wat hij bleef tot aan den dood, zij gedurende een tijdspanne van meer dan een halve eeuw, en dit alles nog

Geloofd zij Jesus Christus. — Amen.

Bid voor de Ziel

VAN

KAREL LODEWIJK LOOTENS,

ECHTGENOOT VAN

BLANDINA BUISSE,

*Geboren te Nevele en aldaar, na eene kortstondige
ziekte in den Heer ontslapen, den 6 Maart 1881,
in den ouderdom van 51 jaren.*

Waakt! want gij weet noch dag, noch uur.

MATTH.

Gelukkig dengene die de dood altijd voor oogen
heeft en zich dagelijks bereidt om te sterven.

THOM. A. KEMP.

O dood! o groot geheim der dood! hoewel leert
gij ons wat wij in deze wereld zijn. H. ALPH.

Werp, duurzame Echtgenote, uwe bekommernis
op God, want Hij is voor u bezorgd. En gij, lieve
kinderen, eert uwe moeder al de dagen van uw
leven, gedenkt alwat zij voor u gedaan heeft. Be-
mint elkander met eene oprechte liefde, dient den
Heer in waarheid en doet hetgeen Hem aange-
naam is. I. PETR. JOB.

Als zondaars u willen verlokken, luistert naar
hen niet, opdat gij van den slechten weg bevrijd
moget blijven; en door uw goed gedrag zult gij van
God en van de menschen bemind worden.

SPREUKEN VAN SALOMON.

Ontfermt u mijner, gij ten minste die mijne vrien-
den zijt, want de hand des Heeren heeft mij ge-
maakt. JOB.

Barmhertige Jesus, geef hem de eeuwige rust.

R. I. P.

in Th. Hemelsoet, St-Jacobsnieuwstr. 20

Bidprentje van Karel Lodewijk Lootens,
vader van Kamiel.

Hoe goed is God voor hen die oprecht van hart zijn !

† Bid voor de Ziel van †

Mijnheer Kamiel LOOTENS

echtgenoot van

Mevrouw Maria BEKAERT

Geboren te Nevele op 21 Juli 1869 en aldaar zocht
in den Heer ontslapen op Allerzielandag 1940.

Rustend Schoolhoofd

*Ridder in de Kroonorde, en drager van verscheidene
andere eere teekens ;*

*Lid van het Genootschap van den H. Franciscus-
Xaverius, en van den Bond en van de Confrerie van
het H. Hart.*

Man van plicht, rechtschapen in handel en wandel, dóórchristelijk in al de uitingen van zijn leven : zoo was deze man, wiens heengaan wij heden betreuren. Trouwe echtgenoot, was hij steeds een steun en een sterkte voor zijne dierbare vrouw. Zorgzame vader, heeft hij hard gewerkt voor zijn talrijk kroost ; door woord en voorbeeld heeft hij zijn eigene diepe, christelijke overtuiging in de harten zijner kinderen geplant. Gedurende meer dan 40 jaar in het onderwijs der jeugd overgebracht, heeft hij zijn taak volbracht als een apostel, betrachtend een ware goddienstige opvoeding aan zijn leerlingen te geven. — Na als jonge knaap den priester aan het Altaar te hebben bijgestaan bij het opdragen der H. Mis, heeft hij gedurende 55 jaar werkdadig deel genomen aan de goddelijke diensten door zijn zang op het oksaal. Sociaal-voelend mensch, was hij de spil van den bond der kroostrijke gezinnen.

Zijn afsterven was onverwachts, ja ; wanneer wij zijn leven overschouwen, dan twifelen wij er niet aan dat het hemelsche loon hem zal gegeven worden, vooral om al het goede aan de jeugd gedaan.

Dierbare echtgenote, groot is uw verdriet : God kan en zal u troosten. Beminde kinderen en kleinkinderen, weest, door uw blijvende overeenkomst, de troost uwer moeder. Blijven wij vereenigd door het gebed.

Bloedverwanten, vrienden en kennissen, vooral gij, oud leerlingen, gedenkt u mijner in het gebed.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U.

Bidprentje van Kamiel Lootens.

maals met de meeste stiptheid en bereidwilligheid.

Welk edel hart heeft ons verlaten ! Later slechts wanneer de algemeene droefheid zal gelenigd, wanneer de rouwtranen zullen gedroogd zijn, dan zal beseft worden welk verlies we ondergaan, dan zal de leemte gevoeld worden dat er een der edelmoedigste, een der verdienstelijkste burgers uit ons midden en op het onverwachts is weggerukt.

Ik geloof dat ik hem de hoogste hulde breng, wanneer ik zeg dat wij in hem verliezen een zeer braaf en onbaatzuchtig man, een eerlijk en loyaal dienaar der volksgemeenschap.

Inwoners van Nevele, we roepen U tot getuige : Was er wel iemand die meer dan de duurzame overledene offerde voor het kroostrijke gezin ! Ja, Duurbare Afgestorvene, groot en onherstelbaar is het verlies voor uwe geachte Echtgenoot en geliefde Kinderen, wier hoop en troost Ge waart. Lang nog hadt Ge voor uw huisgezin willen leven, doch de Heer heeft er anders over beschikt.

Troost U, Geachte Familie, want de deelneming in uw onheil is groot en algemeen, dit getuige de toegestroomde menigte.

Geachte Vriend, wij brengen U den ontroerden afscheidsgroet, en, komen tevens door onze betraande oogen de getuigenis afleggen dat niemand onzer U vergeten zal.

Onmogelijk te vergelden al het goede dat Ge hier verricht hebt, doch uwe gedachtenis zullen we in eere houden.

Duurbare Vriend ; de Bond der K.G. is U diep dankbaar. Ontvang tevens den dank van het Gemeentebestuur, van de Maatschappijen en Vereenigingen en van de gansche Bevolking.

Ge leeft thans bij den Heer, en geniet reeds het loon voor al uw liefde-
werken.

Vaarwel, goede echtgenoot en vader ! Vaarwel, goede burger en voor-
name christen ! Vaarwel, goede en trouwe vriend !!!

Rust zacht in den geheiligden grond, in de nabijheid van Gods Tempel,
onder de schaduw van het Kruis.

Rust zoet in den schoot der Godheid. Vaarwel ! en tot wederziens in
het Hemelsch Vaderland.

Den 6-11-1940,

BIJLAGE IV

Lijkrede uitgesproken op het graf van K. Lootens door de heer Maurits Hicket, schoolhoofd van St.-Martens-Latem.

WAARDE TOEHOORDERS,

Vóór twee jaar brachten wij hier, in naam van het Christen Onderwijzersverbond, afdeeling Deinze, een laatste hulde aan onze diepbetreurden collega en vriend, wijlen Henri Ruyffelaert, in leven schoolhoofd alhier.

Heden staan wij, vol weemoed, vóór het stoffelijk van een tweeden collega en vriend, den heer Camiel Lootens, in leven eere-schoolhoofd der gemeente Nevele.

Alhoewel minder tragisch dan toen, vermits den afluivige den gezegenden ouderdom van 71 jaar heeft bereikt, blijft het toch voor ons een droeven, ja, pijnlijken plicht eenige diepgevoelde afscheidswaarden tot onzen overleden collega te richten.

Dit doen wij dan niet alleen in naam van de onderwijzers en van gansch het onderwijzend personeel van Nevele, maar tevens in naam van de twee honderd twintig leerkrachten aangesloten bij Kring Deinze, hier zoo talrijk vertegenwoordigd.

De heer Kamiel Lootens werd te Nevele geboren den 21 Juli 1869. Na de lessen aan de plaatselijke Gemeenteschool gevolgd te hebben, werd hij, flinke student als hij was, voorbestemd om onderwijzer te worden. Hij trad dan in de Bisschoppelijke Normalschool van St.-Niklaas, waar hij het diploma van onderwijzer verwierf in 1888.

Hetzelfde jaar nog werd hij onderwijzer te Zomergem ; doch reeds in 1897 had hij het genoeg de kinderen zijner eigen dorpsgenooten op te voeden. In 1909 werd hij alhier tot schoolhoofd bevorderd en bleef die gewichtige bediening waarnemen tot in 1932, wanneer hij eervol ontslag nam.

Reeds van in Zomergem ontpopte de heer Lootens zich als een werkzame en degelijken onderwijzer. Doch het was vooral te Nevele, zijn geboortedorp, dat hij zijn beste krachten heeft ten dienste gesteld van de schooljeugd, welke hem zoo nauw aan het harte lag. Hij heeft er gewerkt en gezwoegd, samen met zijn knappe medewerkers ; meesters Reel en Ruyffelaert, en dit in zeer ongunstige omstandigheden. Nevele was destijds bekend om zijn overbevolkte klassen, waarvan de materiele inrichting veel te wenschen overliet. De menschen, voornamelijk bezorgd om de moeilijk te verwerven bete brood, veronachtzaamden veelal het onderwijs hunner kinderen, terwijl er van de nu nog ontoereiken-

de samenwerking tusschen school en huis praktisch wel weinig sprake zal geweest zijn.

Dit alles moest afmattend en teneerdrakkend inwerken op het gestel van den aflijvige. Maar met taaien moed en koppigen wil hield hij stand vier en veertig jaar lang.

Reeds op het einde der vorige eeuw, korts na het ontstaan van het algemeen Christen Onderwijzersverbond, trad hij toe als lid, en hij bleef het trouw tot op den huidigen dag, ook in de moeilijke tijden, toen nieuwe stroomingen het verbond dreigden omver te werpen. Daardoor toonde hij zich een man met stevige principes, een man uit één stuk, tot in de ziel gehecht aan de christelijke levensbeschouwing.

Als burger en als christen vreesde hij den last des levens niet. De Heer zegende zijn echtverbintenis met een talrijk kroost dat hij, samen met zijn moedige en trouwe echtgenoot, opbracht in eer en deugd, zoo dat hij nu met fierheid mag schouwen over zijn inmiddels talrijk geworden en welvarende familie. Zijn tien geliefde kinderen nog in leven waren als zoovele zonnen in zijn bestaan, welke zijn later levensdagen beschenen met de warme stralen hunner genegenheid en liefde.

Buiten zijn talrijke bezigheden als onderwijzer, schoolhoofd en vader vond de heer Lootens nog den tijd om zijn werkdadigen of moreelen steun te verleen aan allerlei sociale werken, terwijl de ontelbaren, die zijn raad of hulp inriepen, nooit onvoldaan heengingen.

Waarde College en Vriend, fier moogt U terugblikken op uw welgevulde loopbaan als onderwijzer, als opvoeder, als familievader, als sociaal mensch. Van u mag waarlijk gezegd : „U hebt uw brood in ledigheid niet geëten !” De talrijke eereteekens die uw borst versieren, zijn geen parademetalen, maar goed verdiende openbare bewijzen van erkentenis voor uw burgerdeugden en stipte plichtsbetrachting. Alhoewel U verscheiden, bespoedigd door de tragische omstandigheden die we beleefd hebben en nog beleven, ons ontijdig voorkomt, moogt u met gerust gemoed, kalm en voldaan, uw moede hoofd terruste neerleggen. Uw taak was ten einde en onberispelijk afgewerkt.

Waarde Familie, uw duurzame echtgenoot en vader is U ontrukkt, zulks valt pijnlijk en zwaar... Nog menig jaar hadde de afgestorvene kunnen genieten van uw dankbare liefdes- en genegenheidsblijken. De Heer heeft er anders over beschikt. Nu geniet hij het eeuwig loon, dat de Algoede aan zijn trouwe dienaars voorbehoudt.

Duurbare Collega, wij nemen afscheid van U met rouwend harte, doch in de vaste overtuiging U hiernamaalsch weder te vinden in de eeuwige gelukzaligheid.

Intusschen bidden wij voor U. Rust zacht, vaarwel !

Maurits HICKET, Schoolhoofd
Sint-Martens-Latem, Den 6-11-1940.

EEN ZELDZAME BLOEM (*)

Ik heb het ooit meegemaakt dat een van mijn vrienden, een liefhebber van tuinieren, ergens in Holland een aantal tulpebollen bestelde om er één van zijn perken mee te garnieren. Mooie gele tulpen, had hij gevraagd. Toen hij, na veel geduldig wachten, de eerste blaadjes van zijn toekomstige tulpen zag priemen, beschreef hij me in ellenlange lofzangen de pracht en de praal van hoogopstaande, helgele tulpen in volle bloei. Toen de bloeitijd er dan eindelijk was hoorde ik plots niets meer van hem, maar bij een van mijn toevallige bezoeken wist ik meteen wat er haperde : tussen de veertig, inderdaad prachtige gele tulpen triomfeerde daar een bijna zwarte, exotische tulp zoals ik er nooit een gezien had ! Mijn vriend was er het hart van in...

Ik troostte hem met de bedenking dat zo'n vergissing wel eens meer voorkomt, en ik vond zelfs, in een poëtische bui, dat zoiets helemaal niet misstond, integendeel, het gaf aan zijn perk een bijzonder cachet, een originaliteit die... Ik weet niet meer hoe ik het allemaal formuleerde en aan boord lei, maar hij was er, dunkt mij, tenslotte mee verzoend. Iets dergelijks overkwam ook mij, toen ik onlangs een stapeltje nieuwe dichtbundels doornam. Mijn ogen vielen op een fraai kaftje met daarop die eigenaardige titel : Ikjes. Nonchalant begon ik daarin te grasduinen, maar toen ik de achterkant van de kaft had omgeslagen, wist ik dat ik kennis had gemaakt met een zeer bijzondere soort bloem, die men meestal niet aantreft in de poëtische perken van onze literatuur.

Verre van mij te beweren dat hier hoogstaande literaire toppen worden geschoren ; of deze verzen nu tot het domein der poëzie behoren of niet, het raakt mijn kouwe kleren niet. Maar hier is ontegensprekelijk een jonge vrouw aan het woord die haar delicate gevoelsstemmingen verwoordt in een taal, die bijna de onze niet is.

*„In het land van alles anders
is alles andersom...”*

zo begint het, en inderdaad : in de aparte sfeer waarin haar jonge leven zich afspeelt ziet zij de dingen ook helemaal anders ; haar versjes steken vol symboliek, misschien ongewilde symboliek, maar het staat er, zwart op wit, pretentieloos, diep uit haar pril gemoed :

*„Tussen al je tranen van verdriet,
is er één traan die lacht,*

(*) Naar aanleiding van Katelijne Vijncke's „Ikjes”, uitgegeven door de heemkundige kring „Het Land van Nevele”.

*een traan die lacht van geluk.
Door die ene lachende traan,
vergeet je een stukje van je verdriet”.*

Katelijn Vijncke observeert alles rondom zich met een ontwapenende open blik, geen argeloosheid, maar een delicaat vorsen naar de diepere zin van alles wat haar omgeeft, en in de eerste plaats van de natuur :

*„... visjes krioelen
kris, kras door elkaar
en spelen samen
hun eigen spel”.*

of nog dit :

*„... een zachte wind
helpt de bomen
een vriendelijk blad
te geven aan elkaar”.*

Kortom, dit is poëzie (of hoe u het ook noemen wilt) die iedereen moet aanspreken die nog niet al te verwend is door de ingewikkelde, geautomatiseerde wereld waarin wij stilaan dreigen onder te gaan.

Laat Katelijn Vijncke rustig verder haar wereld ontginnen en de woorden ontdekken waarmee ze de puzzel van haar ontluikend leven poogt op te bouwen. Ze dóet het wel. Ze kán het.

H. ASCOOP.

**DE INVENTARISATIE VAN
HET BOUWKUNDIG ERFGOED TE NEVELE :
EEN VOORLOPIG VERSLAG.**

In de maand november startte de heemkundige kring „Het Land van Nevele” met een project in het kader van het plan Spitaels. Drie personen werden aangenomen voor de duur van één jaar met als hoofdpdracht de inventarisatie van het bouwkundig patrimonium te Groot-Nevele.

In wat nu volgt zullen wij in het kort de gevolgde werkmethode en de stand van de inventarisatie schetsen.

Men kan een onderscheid maken tussen een grondige en een snelinventaris. Bij een grondige inventarisatie worden alle buitenzijden alsook de kamerindeling en het interieur van de gebouwen uitvoerig beschreven. Verder wordt van elk gebouw de bouw- en bewoningsgeschiedenis nagegaan aan de hand van archiefbronnen (kaarten, renteboeken, verkoopsakten, staten van goed...) en nog aanwezige verbouwingssporen. Vervolgens moet elke bouwfase gedateerd worden. Daarnaast dienen ook, waar mogelijk, opmetingen gedaan en grondplannen getekend. Bij een snelinventaris daarentegen wordt in hoofdzaak aandacht besteed aan de beschrijving van de voorgevel van het hoofdgebouw, al worden zij- en achtergevels niet verwaarloosd wanneer zij nog genoeg oude elementen bevatten. Van de dienstgebouwen echter worden slechts de elementaire kenmerken genoteerd, tenzij het gebouw van hoge ouderdom en weinig verbouwd blijkt te zijn. Kerken uitgezonderd, wordt aan het interieur van de woningen minder aandacht besteed. Uiteraard dienen ook bij een dergelijke inventarisatie de gebouwen gedateerd te worden.

Een inventaris van het grondige type is natuurlijk interessanter dan een snelinventaris maar is voor ons praktisch gezien nauwelijks uitvoerbaar. In de eerste plaats omdat er gebrek aan tijd is, in de tweede plaats omdat de samenwerking met een architect haast noodzakelijk wordt. Vandaar ook dat besloten werd een snelinventaris aan te leggen naar het voorbeeld van de *Inventaris van het Cultuurbezit in België* („Bouwen door de eeuwen heen” o.l.v. S. Van Aerschot).

Dit zal ons in staat stellen een groter gebied af te handelen en een kort maar duidelijk overzicht te geven van het Nevels bouwkundig

erfgoed. Een overzicht dat als vertrekpunt voor een grondige studie van één of meerdere aspecten van de landelijke architectuur kan dienen. Door dit systeem van de Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg toe te passen kan ook de Nevelse inventaris eventueel in een van de delen van de reeks „Bouwen door de eeuwen heen” worden opgenomen.

Er werd besloten alle nog bestaande huizen dateerbaar vóór 1850 op te nemen terwijl woningen na 1850 gebouwd slechts beschreven worden wanneer zij op kunsthistorisch, historisch of sociaal gebied van enig belang zijn of waren. Gebouwen opgetrokken na 1940 worden niet in aanmerking genomen.

Alle straten worden systematisch afgelopen terwijl de interessantste woningen gefotografeerd en op werkfiches kort beschreven worden. Aan de hand van dit materiaal wordt dan achteraf een definitieve beschrijving opgesteld. Occasioneel worden archiefbronnen (zoals kaarten) gebruikt en worden opmetingen gedaan (b.v. restanten van vakwerkbouw).

Wij zijn begonnen met de beschrijving van de hoeven op het grondgebied van de vroegere gemeente Nevele. Ca. 110 woningen werden reeds opgenomen, verspreid over de volgende straten : Biebuyckstraat, Bosstraat, Braamdonk, Lege Kouter, Ossekouter, Peperhol, Steenputstraat, Veldeken, Vierboomstraat, Wulfhoek. Op dit ogenblik wordt een deel van deze hoeven definitief beschreven.

Wanneer Nevele afgehandeld zal zijn, is het de bedoeling Hansbeke te inventariseren. Dit laatste dorp vormt immers, qua bouwwijze, een opvallende tegenstelling met Nevele. Na Hansbeke zou Poesele aan de beurt komen doch wij vrezen dat, gezien de omvang van het werk en de gestelde tijdslimiet, dit en de andere dorpen behorende tot Groot-Nevele niet meer kunnen behandeld worden.

De tegenstelling Nevele-Hansbeke is echter een interessant studie-object waartoe deze inventarisatie zeker zal bijdragen. Bijgevolg zal dit werk, zelfs wanneer niet alle dorpen behandeld worden, toch een afgesloten geheel vormen.

Johan VAN HEESCH.

CATALOGUS VAN DE BIBLIOTHEEK VAN DE HEEMKUNDIGE KRING „HET LAND VAN NEVELE”

Door Greta Lootens en Marleen Raes, die in het kader van het plan Spitaels, in een B.T.K.-project van de heemkundige kring werken, werd een begin gemaakt van catalogus van de bibliotheek van onze vereniging.

Een eerste lijst van *boeken* werd voorlopig afgesloten op 1 januari 1980.

In een volgend nummer worden de lijsten gepubliceerd van de *tijdschriften* in ons bezit.

ART, J., Kerkelijke structuur en pastorale werking in het bisdom Gent tussen 1830 en 1914, Kortrijk-Heule, 1977.

ART, J., Herders en parochianen. Kerkelijkheidsgegevens betreffende het bisdom Gent, 1830-1914, Kortrijk-Heule, 1979.

BEYAERT, H., Opkomst en bloei van de Gentse Rederijkerskamer Marien Theeren, Gent, 1978, in Bijdragen nieuwe reeks, nr. 7, Cultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen.

BUYSSE, C. Meester Gevers, Manteau Brussel en Den Haag, 1977.

BUYSSE, C. De biezenstekker, Culemborg, 1977.

CLOET H., Itinerarium visitationum Antonii Triest episcopi Gandaven-
sis, Leuven, 1976.

CLOET H., Het kerkelijk leven in een landelijke dekenij van Vlaanderen tijdens de XVIIIde eeuw. Tielt van 1609 tot 1700, Leuven, 1968.

D'HOKER P., Nevele. Een toekomstvisie voor een nieuwe entiteit, Gent, 1977. (Onuitgegeven verhandeling).

DE LAET S.J.e.a., Oudheidkundige opgravingen en vondsten in Oost-Vlaanderen (VII), Gent, 1976, in Bijdragen nieuwe reeks, nr. 2, Cultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen.

DE MEY A., Eenbeukige Romaanse kerken in Oost-Vlaanderen, Gent, 1977, in Bijdragen nieuwe reeks, nr. 5, Kultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen.

DE HOL R., Twintigste Penningkohieren te Erpe en te Mere van 1571, z.pl., z.d., (Overdruk uit Het Land van Aalst).

DE MUYNCK G., Baziël De Craene 20 jaar na zijn dood, zijn werk leeft...!, Waarschoot, 1976.

DUPREZ L en R., Renaat de Rudder, een stille getuigenis, z.pl., z.d. (1979).

DE RUYCK L., De adel van het kanton Zomergem en het IXde kanton van Gent gedurende de XIXde eeuw, 2dln, z.pl., 1979. (Onuitgegeven licentiaatsverhandeling).

DE SMET Y. en POULAIN N., Van kromme tot rechte, architectuur en toegepaste kunsten in Oost-Vlaanderen van 1920 tot 1940, Gent, 1979, in Bijdragen nieuwe reeks, nr. 9, Kultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen.

DE VOS J., Mei 1940 ten zuiden van Gent, Gavere, 1978.

DE VUYST J., De kaatssport te Mere, Mere, 1978.

Federatie voor toerisme in Oost-Vlaanderen. Volkskundig en folkloristisch Oost-Vlaanderen, Gent, 1974.

GYSELING M., Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226), 2 dln, Leuven, 1960.

HUYS P. en DHONT E., Vaarwel landelijk Zomergem, Gent, 1977. (Uitgave van de soldatendienst Milac Zomergem).

JANSSENS A. en TAELEMAN J., Nevele in oude prentkaarten, Zaltbommel, z.d.

KERCKAERT N., Kroniek van Bachte-Maria-Leerne, Bachte-Maria-Leerne, 1973.

KERCKAERT N., Oude Oostvlaamse huisnamen. Alfabetisch repertorium van namen van huizen, hoeven, herbergen en molens in Oost-Vlaanderen onder het Ancien Regime, eerste deel A.F., Gent, 1977, in Bijdragen nieuwe reeks, nr. 4, Kultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen.

LAMMERT B., Het strijdbare leven van J.D. Domela Nieuwenhuis Nye-gaard, Vlaming door keuze, Buitenpost (Holland), 1976.

LAVENT L., Het kultuurlandschap te Nevele in de 17de eeuw - een re-constructie en retrospectieve benadering - z.pl., 1975-1976. (Onuitgege-ven licentiaatsverhandeling).

LANCKROCK R., Toneelstudio '50 en Arcatheater, brandpunt en uit-straling, Gent, 1976, in Bijdragen nieuwe reeks, nr. 1, Kultureel Jaar-boek voor de provincie Oost-Vlaanderen.

METS L., Het paard van Elia, Leuven, 1966.

MICHEM F., Vinkt in mei 1940, z.pl., 1968.

MICHEM F., Vinkt, Kerk en Parochie, Vinkt, 1971.

MICHEM F., Sint-Bartholomeuskerk te Vinkt, z.d., z.pl.

Ministerie van nederlandse cultuur. Rijksdienst voor monumenten- en landschapszorg, Monumentenzorg in Vlaanderen „een toekomst voor ons verleden”, 1975.

MOMMERCENCY P.L., Zo is Doomkerke, z.pl., 1968.

NEYENS J., De buurtspoorwegen in de provincie Oost-Vlaanderen 1885-1968, Lier, 1978.

PYNAERT F., Dagboek. Belevnissen als oorlogsvrijwilliger met vertrek en terugkeer uit de oorlog 1914-1918, Landegem, 1974.

REYNEBEAU M., De Gentse universiteit als katalysator in het politieke groeiproces (1846-1870), Gent, 1979. (Uit het verleden van de R.U.G., nr. 10).

SABBE E., De Belgische vlasnijverheid, 2 dln, Kortrijk, 1975.

SERVAES P., Bijdrage tot de geschiedenis van het gemeentelijk lager onderwijs te Buggenhout, z.pl., 1976.

SERVAES P., Opdorp onder het juk. Kronieken uit de bezettingsperiode 1914-1918, Buggenhout, 1977.

SERVAES P., „Den Opstal” ons „dorp” van het jaar, Buggenhout, 1978.

SERVAES P., „Den Ouwen Briel” Bakermat van Buggenhout ?, Buggenhout, 1979.

STALPAERT H., Toverije in het Brugse vrije, Brugge, 1950.

STUYVER P., Het Spaanse hof te Mespelare, Erpe-Mere, 1977.

STUYVER P., Status Animarum van Erpe 1845, Erpe-Mere, 1978.

UYTTERSROT H., Studiecentrum, X, 1976.

UYTTERSROT H. e.a., Oostvlaamse literaire monografiën, Gent, 1978, in Bijdragen nieuwe reeks, nr. 8, Kultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen.

VANBUTSELE K., De Ronsese textielindustrie in de XIXde eeuw en begin XXste eeuw, Gent, 1976.

VANDERMAESEN M. e.a., De witte kaproenen. De Gentse opstand (1379-1385) en de Geschiedenis van de Brugse Leie, Gent, 1979.

VAN HAECKE L., Bodemvondsten in het Waasland, Sint-Niklaas, 1970.

VAN NESPEN en NYS L., Vrijen en trouwen, Antwerpen, 1975.

VERVAEKE H., Het kerkelijk leven in de dekenij Deinze en onder deken Michiel Zachmoorter (1612-1660) en bisschop Antoon Triest (1622-1657), Leuven, 1974.

X., Guldenboek der Vuurkaart, Brussel, 1934-1935.

X., Sint-Martens-Latem 824-1974, St.-Martens-Latem, 1974.

X., Vriendenboek Dr. Jozef Weyns, Sint-Andries (Brugge), 1973.

X., Vondsten uit de Leie te Deinze, speciale uitgave, Jaarboek 1976, Kunst- en Oudheidkundige Kring, Deinze, 1976.

Greta LOOTENS.

DIT IS HET LAATSTE TIJDSCHRIFT

indien u niet vóór 1 mei 1980 uw lidgeld voor 1980 hebt betaald.

Maak nu even tijd en stort 300 fr. (gewoon lid) of 500 fr. (ere-lid) op rekening 000-0627981-03 van „Het Land van Nevele”, Vosselarestraat 16, 9840 Nevele-Landegem.

HET LAND VAN NEVELE 1979, JAARGANG X

Auteurslijst

L. DE ROO,

„Vlaanderens Zonen”, een toneeltraditie te Lotenhulle, blz. 34-41.

A. JANSSENS

Luitenant-kolonel Auguste, Louis, Lucien Haus, een minder bekend Nevelaar, blz. 22-33.

Over Nevelse uurwerkmakers en uurwerken (II), blz. 42-48.

Het antieke Christusbeeld in de kerk van Nevele, blz. 92-96.

Kroniek, blz. 53-57, 112-115, 184-193.

L. LAVENT, Het kultuurlandschap te Nevele in de 17de eeuw, blz. 119-172.

J. LUYSSAERT, Het Land van Nevele 1978, jaargang IX, blz. 49-52.
Volksgehoof in en om de hoeven in het land van Nevele, blz. 97-104.

Hoevenamen in Hansbeke, Landegem en Merendree, blz. 179-183.

Redactie, Aanval bij Vinkt, blz. 105-111.

J. TAELEMAN, Ambachtelijk broodbakken in Oost-Vlaanderen : zaak en woord, blz. 3-21.

J. VAN DE CASTEELE, Nevelse jeugdherinneringen van Paul Fredericq, blz. 63-91.

Jan De Pré (1701-1771), beeldhouwer van het antieke Kristusbeeld in de kerk van Nevele, blz. 173-178.

Illustraties

J. Baert-klok bij M. De Keyser, Gent, blz. 43.

J. Baert-klok bij D'Heuvaert, Bottelare, blz. 44.

J. Baert-klok bij M. Michiels, Vinkt, blz. 46.

J. Baert-klok bij prof. dr. Hooft, Gent, blz. 47

Stamboom Comparé-Fredericq-Loveling, blz. 67.

Marie Comparé, grootmoeder van Paul Fredericq. Portret geschilderd door Isidore Patrois (1815-1884), blz. 69.

Oude prentkaart : Deurle. Overzet „De ratte”, blz. 83.

Paul Fredericq als gevangene te Brügel bij Iena, in 1917-1918, afl. 2, kaftfoto.

Paul Fredericq in het Offizier-Gefangenenlager te Gütersloh (Westfalen) in 1916, blz. 65.

Jeugdfoto van A. Haus samen met ouders en tante, blz. 23.

Lt.-Kolonel Auguste, Louis, Lucien Haus (1892-1948), blz. 24.

Luitenant-kolonel Haus als kapitein bij het 2e linieregiment in de Leopoldskazerne te Gent in 1930, blz. 26.

Kalvariekruis bij het domein Haus te Aalter, blz. 28.

Herdenkingsplaat aan het Kalvariekruis bij het domein Haus te Aalter, blz. 29.

Graf van Lt.-kolonel A. Haus op het kerkhof te Aalter, blz. 31.

Herdenkingsplaat aan de Leopoldskazerne te Gent voor Lt.-kolonel Haus en de 1148 helden van het geheim leger, blz. 23.

De meisjesschool van Landegem omstreeks 1904. Op de foto herkennen we Charles-Louis De Koster (° 1886) uit Landegem, blz. 191.

Bakhuis tegen de achtergevel aangebouwd in het vroegere café „De Congo” te Lotenhulle, afl. 1, kaftfoto.

„Den Tap” te Lotenhulle, waar de eerste voorstellingen werden gegeven door de toneelvereniging „Vlaanderens Zonen”, blz. 35.

Toneelvereniging „Vlaanderens Zonen” uit Lotenhulle in feest bij de 30ste verjaardag, blz. 37.

Oude prentkaart : St.-Martens-Laethem. Een kudde vee de Leie overstekend, blz. 82.

Het Christusbeeld van Nevele na de restauratie (2 foto's), blz. 96.
Een gedeelte van de kaart van de Vrijheid van Nevele met de Grote en de kleine Oostbroek en de Legelare, volgens het landboek van 1682, afl. 3-4, kaftfoto.

Kaart van de morfografische eenheden te Nevele, blz. 127.

Kaart van de gemene weiden te Nevele, blz. 136.

Kaart van het gehucht Oossche te Nevele, blz. 145.

Kaart van het gehucht Veldeken te Nevele, blz. 146.

Kaart van het gehucht Vierbomen te Nevele, blz. 146.

Kaart van de bewoning langs de Bosstraat te Nevele, blz. 147.

Kaart van de bewoning op Kerrebroek te Nevele, blz. 147.

Kaart van het blok-stroken complex met onregelmatig patroon te Nevele, blz. 155.

Kaart van de percelering op de Oossche-Kouter en het Kale-alluvium te Nevele, blz. 156.

Kaart van de percelering op de Molenkouter en op het alluvium van de Reigersbeek te Nevele, blz. 157.

Kaart van de onregelmatige percelering op de wijk „den Ham” te Nevele, blz. 158.

Tekening van het Christusbeeld te Nevele door Frans van Cuyck (1857-1952), blz. 176.

L. Lavent, Het kultuurlandschap te Nevele in de 17de eeuw. Kaarten buiten tekst, 1-10.

Ovenpaal, blz. 16.

Rakelijzer, blz. 14.

Odal-symbool, blz. 98.

Ing-symbolen, blz. 100.

Het symbool van de geploegde aarde, blz. 102.

Aldemar Camiel Van der Cruyssen in 1862, blz. 74.

De verkenners bereiken het kruispunt van Vinkt (mei 1940), blz. 106.

Een mitrailleurcompagnie trekt door Vinkt (mei 1940), blz. 107.

Woordkaart : bakhuis, blz. 4.

Woordkaart : trog, blz. 4.

Woordkaart : zuurdesem, blz. 10.

Woordkaart : takkebos, blz. 12.

Woordkaart : boterham, blz. 19.

Jan LUYSSAERT
Merendree.

NOG EENS JAN DE PRÉ (*)

Het lijkt ernaar dat er over Jan De Pré, de beeldhouwer van het Christusbeeld in de kerk van Nevele, nog heel wat te zeggen valt.

In het boek *De Sint-Pietersabdij te Gent*, dl 1, uitgegeven door de Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie lezen we op blz. 61 „Ook de reftervleugel onderging bijna gelijktijdig enige interne wijzigingen, er werd een nieuwe vloer gelegd en 27 kapitelen werden aangekocht ter ondersteuning van het gewelf...” en verder in de noten hierbij lezen we „R.A.G., SPA. II, nr. 161, In 1750 werd beeldhouwer-vergulder Jan de Pré vergoed voor het leveren van 27 kapitelen”.

A. JANSSENS
Nevele

(*) A. JANSSENS, *Het antieke Christusbeeld in de kerk van Nevele*, in *Driemaandelijks Berichtenblad van de heemkundige kring „Het Land van Nevele”*, jg. X (1979), blz. 92-96.

J. VAN DE CASTEELE, *Jan De Pré (1701-1771), beeldhouwer van het antieke Kristusbeeld in de kerk van Nevele*, in *Driemaandelijks Berichtenblad van de heemkundige kring „Het Land van Nevele”*, jg. X (1979), blz. 173-178.

KRONIEK

1. Verslagen

- *Stalkaarsenwandeling op zondag 23 december 1980 te Nevele, o.l.v. de heren M. Michiels en G. Schaeck.*

In een druilerige regen kwamen tegen 18.00 uur een dertigtal wandelaars in het schutterslokaal op de Oostbroek te Nevele binnengesijpeld. Enkelen hadden die zondag hun fantasie de vrije teugel gelaten en uit een gewone raap of biet een afgrijselijk of aantrekkelijk gezicht gesneden. Onder leiding van M. Michiels en G. Schaeck stapten de wandelaars met stalkaarsen door het natte Nevele.

Dat hier en daar bangerikken wel even schrokken bij het zien van die dreigende gezichten, was wel de minste van hun zorgen.

Na ongeveer anderhalf uur bereikten we het vertrekpunt, waar bloedworstjes en brood klaarstonden. Flora en Norva hadden ze gebakken. Ondertussen hield René zich kranig achter zijn tapkast.

J.L.

- *Zondag 27 januari 1980 : tiende statutaire vergadering in de parochiezaal van Merendree en lezing door de heer Leo Mets over „Om en rond Merendree-brug in 1940 : de gevechten in Merendree”.*

De organisatoren hadden, in een aanvankelijk goed verwarmde zaal, een goeie honderd stoelen klaargezet die tegen halfdrie om zo te zeggen allemaal bezet waren.

Bij het binnenkomen viel het oog van de aanwezigen onmiddellijk op een verzorgde tentoonstelling, waarin de heer A. Janssens documenten en foto's uit de tienjarige geschiedenis van de heemkundige kring had uitgestald.

Voorzitter J. Luyssaert begroette de aanwezigen en in het bijzonder de familie Mets en de heren Ruys en Van Twembeke, respectievelijk voorzitter en secretaris van het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen.

De heren R. Van den Abeele, voorzitter van de heemkring „Scheldeveld” uit St.-Martens-Latem en L. Stockman, voorzitter van de heemkundige kring „Arthur Verhoustraete” uit Aalter, hadden zich in een sympathieke brief verontschuldigd voor hun afwezigheid.

Voorzitter Luysaert gaf meteen een overzicht van de activiteiten in 1979. Er werden vijf voordrachten gegeven, zes wandelingen of uitstapen georganiseerd en aan twee tentoonstellingen werkte „Het Land van Nevele” mee. Een gedetailleerd activiteitenverslag kunt u verder lezen. Bovendien gaf de heemkundige kring een zeer verzorgde dichtbundel „Ikjes” van de Landegemse debutante Katelijn Vijncke uit. Aan het gemeentebestuur van Nevele werd advies verstrekt voor het zoeken naar een nieuwe straatnaam in Landegem. Ook werd onze vereniging in de loop van 1979 een V.Z.W. waarvan de statuten verschenen in het Staatsblad van 29 maart 1979.

In 1979 diende het bestuur bij het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid een project in ten einde drie personen in dienst te kunnen nemen in het bijzonder tijdelijk kader. Sedert 1 november werken nu de heer Johan Van Heesch (historicus), mevrouw G. Lootens (fotografie) en mevrouw M. Raes (bediende) aan een inventaris van het bouwkundig erfgoed te Nevele.

Penningmeester G. Schaeck gaf toen een inzicht in het financieel verslag van 1979, dat, dank zij zijn goed beleid, weer eens met een saldo eindigt.

Volgens de statuten dienden volgende bestuursleden ontslag aan te bieden : de dames Edith Claus-De Zutter (Lotenhulle) en Lucia Lavent (Vosselare) en de heren Lieven De Ruyck (Hansbeke), Paul D'Hoker (Nevele) en Guido Schaeck (Landegem). Mevrouw E. Claus had de wens uitgesproken niet meer opnieuw verkozen te worden.

In januari 1977 trad zij toe tot het bestuur. Van haar onthouden we vooral de culinaire bezorgdheid en bekwaamheid waarmee zij onze bijeenkomsten in Lotenhulle verzorgde. Wegens de onregelmatige werkgang van haar man kon zij in de laatste maanden zelden onze bestuursvergaderingen bijwonen. Daarom vroeg ze om geen deel meer uit te maken van het bestuur. De andere bestuursleden stelden zich opnieuw kandidaat en werden met handgeklap voor een nieuwe periode van drie jaar aangesteld.

Hiermee werd een punt gezet achter het statutair gedeelte en kon het tienjarig bestaan van de heemkundige kring worden herdacht.

Ondervoorzitter J. Van de Castele besteeg als eerste het podium en zei o.m. het volgende.

De heemkundige kring „Het Land van Nevele” bestaat nu tien jaar en sedert tien jaar verschijnt ook ononderbroken het Driemaandelijks Berichtenblad van die heemkundige kring.

Het is nu een gelegenheid om even te wijzen op dat tienjarig bestaan. Zo heeft het bestuur van de heemkundige kring een orde ingesteld, die zal toegekend worden aan personen die zich verdienstelijk gemaakt hebben voor de heemkundige kring. Ze heeft de naam gekregen „Orde van de Nevelse Huwier”. „Huwier” is niets anders dan de oude benaming van een peersoort uit de streek van Nevele. Het sieraad van die orde zal dan ook een afbeelding zijn van een peer en komt uit het kunstatelier van oud-Nevelaar Marc de Ketelaere.

Mocht ik nu de vraag stellen : wie is op het idee gekomen om die benaming te geven, dan zouden waarschijnlijk velen het antwoord kennen : onze onvolprezen Nevelse heemkundige en bestuurslid van de heemkundige kring, Antoine Janssens.

Wie moet nu het eerst met die orde vereerd worden ? Vanzelfsprekend de pioniers, zij die 10 jaar geleden de heemkundige kring boven de doopvont hebben gehouden. Op een vingerwijzing van ons bestuurslid Daniël D'Hooge heeft het bestuur dan ook eenparig besloten om in de eerste plaats de orde aan onze voorzitter Jan Luyssaert toe te kennen. U zal misschien denken dat er rare dingen in dat bestuur gebeuren en dat ze daar het principe huldigen „Eerst oom en dan oompjes kinderen”. Maar laten we niet vergeten dat sedert 1970 Jan Luyssaert ononderbroken voorzitter geweest is en ik mag u verzekeren dat het geen paradevoorzitter was. Voordrachten inleiden, wandelingen organiseren, contacten met voordrachtgevers leggen, schrijvers van artikels opsporen en zelf artikels schrijven, de maandelijks vergaderingen voorzitten, de redactie van het tijdschrift waarnemen, vieringen van merkwaardige figuren voorbereiden, geschillen trachten bij te leggen. Dat is maar een dorre opsomming, maar die toch laat vermoeden dat het voorzitterschap van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” geen sinecuur is.

En toch is onze voorzitter niet afkomstig uit het land van Nevele. In 1943 is hij in Kortrijk geboren en verder getogen in Avelgem. Maar de belangstelling voor het heemkundig erfgoed en voor de lokale geschiedenis zat hem in het bloed. Hij studeerde Germaanse filologie te Gent en zijn licentieverhandeling over de „Toponymie van Bossuit, Moen en Outrijve” was een belangrijke bijdrage tot de wetenschappelijke kennis van zijn geboortestreek.

Na zijn huwelijk vestigde hij zich te Landegem en heel gemakkelijk geraakte hij er vertrouwd met volk en bodem. De namen van de twee telgen getuigen ook voor de heemkundige inzet van de familie Luysaert : zijn dochter kreeg de mooie 14de-eeuwse, Vlaamse naam Maaïke en zijn jongen werd bedacht met Sebastiaan, naam die niet uit ons volksleven weg te denken is.

Zoals gezegd stichtte hij met een paar mensen, waarover anderen nog een woordje zullen zeggen, de heemkundige kring „Het Land van Nevele”. Zijn dynamisme en zijn entoesiasme werkten aanstekelijk en zo wist hij in korte tijd heel wat mensen te vinden die zich voor de heemkunde interesseerden. Het tijdschrift nam uitbreiding en het aantal leden van de kring groeide gestadig.

Verleden jaar werd hij ook verkozen tot voorzitter van de kultuurraad van Nevele en dat laat niets dan goeds voorspellen voor de gemeente en de werking van de raad.

We zullen nu nog een plechtig slotwoordje uitspreken : Mijnheer de Voorzitter in naam van het bestuur overhandigen wij u de versierselen van prins in de Orde van de Nevelse Huwier. Mevrouw, u is nu prinses-gemalin, we weten dat u met uw man meeleeft. Behalve zijn leraarsambt te Gent leidt hij nog een druk leven en zoals in het verleden, vergeef hem zijn heemkundige en kulturele slippertjes, want hij is de steunpilaar van onze kring.

Een beetje uit zijn lood geslagen door al die lovende woorden dankte de heer Luysaert en zette dan in de nu volgende toespraak de medestichters van „Het Land van Nevele” in de bloemetjes.

Op 1 februari '69 kwam ik naar Landegem wonen en niet zo toevallig volgde enkele maanden mijn vriend en oud-studiegenoot Johan Taeldeman. Meestal groeien fantastische dingen 's avonds, tussen pot en pint, en zo begonnen wij twee ook te fantaseren over het stichten van een heemkundige kring in het land van Nevele.

We wisten zeer goed dat zo'n idee louter fantasie zou blijven indien we niet konden steunen op mensen van ter plaatse.

Zo kwamen wij eerst bij Guido Schaeck terecht. Hij liep meteen warm voor ons idee maar stelde één voorwaarde : het werkgebied moest ruimer zijn dan Landegem alleen.

Toen vernamen we ook dat in Landegem Jos Van de Velde reeds lange tijd antiek en oude gebruiksvoorwerpen verzamelde. Wij met ons plan naar hem toe. Jos was ook te vinden voor zo'n vereniging. Nu konden concrete plannen worden gemaakt. Jos Van de Velde nam contact op met Raf Van den Abeele, burgemeester van Sint-Martens-Latem en medestichter van de heemkundige kring daar. De heer Van den Abeele bakende samen met ons het werkgebied af en bezorgde ons ook modelstatuten.

Guido Schaeck maakte van zijn kant de zaak ook concreet. Hij praatte over onze plannen met zijn baas en oud-Nevelaar prof. dr. R. Tavernier. Van die kant konden we ook reeds op steun rekenen en niet alleen morele steun.

Johan Taeldeman en ik trokken toen op een avond naar A. Janssens in Nevele. Nog nooit kwam ik van een kalere reis terug. We zetten vol enthousiasme onze plannen uiteen. Wij twee volkomen vreemdelingen in het land van Nevele. Graag hadden we ook Antoine Janssens in de werkgroep opgenomen om de stichting van de heemkundige kring voor te bereiden. Sceptisch, als iemand die het klappen van de zweep al lang kent, zei Antoine : „Begin er maar mee, ik zal eerst zien wat het wordt”. Dus dan maar voortdoen zonder de conservator van het museum Rietgaverstede.

Op 21 december vond in het gemeentehuis van Nevele een eerste contactvergadering plaats.

Van het eerste voorlopige bestuur maakten toen deel uit : Guido Schaeck, secretaris-penningmeester ; Johan Taeldeman, hoofdredacteur van het tijdschrift ; Jos Van de Velde, archivaris en ikzelf als voorzitter. De eerste algemene vergadering en stichtingsvergadering zou samenkomen op zondag 8 maart 1970 in het gemeentehuis te Nevele, in aanwezigheid van o.m. dr. J. Weyns, in leven conservator van het Openluchtmuseum te Bokrijk.

Maar voordien moest nog een berg werk worden verzet. In de eerste plaats propaganda voeren en leden werven. In de tweede plaats ons eerste tijdschrift samenstellen. Aan kopij ontbrak het niet, die zocht Johan Taeldeman samen. Wel ontbrak het ons aan financiële middelen om die kopij te drukken en te verspreiden in de vorm van een tijdschrift. En toen kwam Guido Schaeck weer voor de dag met zijn baas, prof. Tavernier. Hoe alles juist in mekaar stak heb ik nooit goed geweten : één zaak is zeker van 1970 tot 1975 werd ons tijdschrift getypt, gepolycopicieerd en geniet op de diensten van prof. Tavernier. Guido Schaeck werkte soms middagen door om een verzorgd nummer af te leveren ; tientallen keren werden foto's opnieuw gemaakt om toch maar de kwaliteit te kunnen verbeteren en het tijdschrift kwam er... meestal op tijd. De toenmalige hoofdredacteur Johan Taeldeman zocht teksten bijeen, schaafde ze bij en duwde ons tijdschrift in de goede richting, zodat het voor iedereen leesbaar was en is. Jos Van de Velde zorgde aanvankelijk voor het versturen van die eerste nummers. Hij legde contacten, probeerde ruilabonnementen te verwerven en stelde ook vaak zijn gezellige woning open voor nachtelijke bestuursvergaderingen. Nu staan we hier tien jaar later. Van vijftig leden is de vereniging aangegroeid tot 270 leden. Er verschenen reeds meer dan veertig nummers van het tijdschrift, met in het totaal ongeveer 2.500 blz. tekst ; tien keer per jaar werden vergaderd, dat maakt 100 bijeenkomsten, waarvan ongeveer 50 wandelingen in het land van Nevele.

Na elke wandeling werd er koffie en koekebrood klaargemaakt door Norva Michiels en Flora Schaeck. Voor die koffie, vaak achter de schermen van een of ander café gemaakt, wil ik hier Flora en Norva speciaal in de bloemetjes zetten.

Die personen die de heemkundige kring op zijn eerste schreden geleid hebben willen we op een heemkundige manier huldigen. Ze worden verheven tot prins in de Orde van de Nevelse Huwier : het zijn G. Schaeck, die nu al tien jaar secretaris-penningmeester van onze vereniging is ; Johan Taeldeman, die vijf jaar hoofdredacteur van het tijdschrift was ; Jos Van de Velde, die zeven jaar bestuurslid was en prof. Tavernier die nu al tien jaar, soms van ver, soms van dichtbij het peterschap over de heemkundige kring waarneemt.

Mag ik deze vier nieuwe prinsen uitnodigen de eretekens van hun waar- digheid hier vooraan in ontvangst te komen nemen.

Van deze gelegenheid wil ik graag gebruik maken om alle huidige be- stuursleden eens speciaal te danken. In alfabetische volgorde zijn dat : ARMAND BAUWENS (Meigem) die de beroemde Hansbeekse Ame- rikaan en uitvinder van het kunstrubber pater J. Nieuwland, uit de ver- geethoek haalde.

IRENE BUYSSE (Poeke) die, van zodra het woord Poeke valt, hemel en aarde verzet om er een activiteit te doen slagen.

LIEVEN DE RUYCK (Hansbeke) : trad als student-historicus in het bestuur. Nu hij afgestudeerd is weet hij beter dan wie ook dat nog dui- zenden kilo's archieven op hem liggen te wachten.

LUCIEN DE ROO (Lotenhulle). Van hem onthouden we vooral die bestuursvergadering buiten in zijn tuin, bij een ondergaande mei-zon. PAUL D'HOKER (Nevele) : de man die maar rust kent als de puntjés op de i staan en als zijn werk echt af is.

DANIEL D'HOOGHE (Nevele) op wiens nachtelijke kleermakerstafel in Nevele, bij een glas cognac uit de zwarte kast, fantasieën groeien tot succesvolle activiteiten.

ANTOINE JANSSENS (Nevele), oer-degelyk, stipt, betrouwbaar en een noest werker, die zijn eigenschappen in de loop van de jaren pro- beerde met wisselend succes op het hele bestuur over te dragen.

LUCIA LAVENT uit Vosselare : zo bescheiden dat ze bloost wanneer we spreken over haar grote bekwaamheid als aardrijkskundige.

ROBERT LEENKNECHT (Hansbeke) springt als een duiveltje uit een doosje als de kleuren van Hansbeke op het spel staan. Hij heeft tot nog toe één van de langste vergaderingen op zijn palmares staan, namelijk

een voordracht van vier uur in Hansbeke, door inspecteur Ryserhove over de moorden van Beernem.

MARCEL MICHIELS (*Vosselare*) kent *Vosselare* en zijn bewoners als zijn broekzak. Vanaf 11 uur 's avonds geeft hij de oplossing van de onopgehelderde moorden die 70 jaar geleden en nog vroeger in het land van Nevele werden gepleegd.

GUIDO SCHAECK (*Landegem*). Reeds tien jaar speelt hij het klaar om tussen twee van zijn tientallen andere activiteiten, bezoeken, vergaderingen, ontmoetingen door, de kas van onze vereniging in evenwicht te houden. Bovendien heeft hij in de voorbije tien jaar zeker 30 keer een wandeling geleid waaraan telkens een 50-tal personen deelnemen. Hij heeft dus ten minste 1500 Nevelaren geleid.

JOZEF VAN DE CASTEELE geboren en getogen in Nevele. Toen hij enkele jaren geleden als leraar Frans de schoolboeken definitief sloot zei hij bij zichzelf plus est en vous en hij opende het boekje van de beroemde Nevelse inwoners zoals : de gezusters Loveling, C. Buysse, de familie Fredericq, de heren van Nevele, de vroegere burgemeesters en politici en de vroegere troebelen, ruzies, pennewisten rondom de vroeger Nevelse gemeenteraadsverkiezingen.

Nadat de vier nieuwe prinsen in de Orde van de Nevelse Huwier uit de handen van voorzitter J. Luyssaert de tekens van hun waardigheid hadden ontvangen, dankte de heer J. Taeldeman in een korte toespraak, doorspekt met lofuitingen op de peer, ook in naam van de andere gelauwerden.

Nu was het ogenblik aangebroken waarop de heer Leo Mets zijn verhaal kon vertellen over de gebeurtenissen om en rond Merendreebrug.

Leo Mets werd in 1911 geboren te Beveren-Waas. Hij studeerde aan de Normaalschool te Antwerpen en aan het Hoger Instituut voor Schone Kunsten. Hij gaf 37 jaar les in zijn geboorteplaats. In 1931 vervulde hij zijn dienstplicht bij het 6e Linie te Antwerpen. Zijn loopbaan in het onderwijs wordt op 28 september 1938 onderbroken door de mobilisatie en deze reserve-onderofficier wordt ingedeeld bij het 28e Linie, een splitsing van het 6e Linieregiment. Als sergeant maakte hij in mei 1940 de gevechten mee rondom de brug van Merendree. In 1944 verscheen een eerste novelle van hem *Wij komen*. Daarop volgden bijna 20 romans, waarvan enkele werden bekroond.

Een zeer merkwaardig werk in zijn oeuvre is *Het paard van Elia*. Dit vlot geschreven verhaal speelt zich gedeeltelijk of rondom de brug van Merendree. Pas in dit boek ontdekt men ten volle, hoe sterk het trauma van mei '40 de schrijver heeft getekend.

Veertig jaar later staat Leo Mets weer in Merendree. Vreedzaam op het podium van de parochiezaal om ons zijn verhaal als observator in mei 1940 te komen vertellen.

Leo Mets vertelde eerst de voorgeschiedenis, hoe hij van Luik voortdurend westwaarts moest trekken voor de oprukkende Duitsers troepen. Het geromanceerde verhaal kan worden gelezen in *Het paard van Elia*. De feiten in Merendree heeft Leo Mets verteld in het zopas verschenen boek van J. De Vos en ons bestuurslid A. Janssens, *Het „Lyskanal”*. Na zijn ontroerend verhaal ontving L. Mets het eerste exemplaar van *Het „Lyskanal”*, waarin de woorden van Erich Maria Remarque uit zijn boek *Im Westen nichts Neues* waren neergeschreven : „Dit boek wil geen aanklacht zijn noch een belijdenis. Het wil alleen spreken over een generatie die door de oorlog werd verwoest, ook al kon zij ontkomen aan het moordend vuur van de granaten”.

Zichtbaar ontroerd dankte Leo Mets voor dit geschenk. Aan mevrouw Mets werd een mooie azalea geschonken.

Tot slot werden ook beide auteurs, van *Het „Lyskanal”* op het podium geroepen. De heer Jacques De Vos ontving een exemplaar van zijn boek en een herinneringsschaal. De heer Antoine Janssens kreeg ook een exemplaar van zijn werk en... een miniatuur kruiwagentje.

Bij een snede brood met „hoofdvlakke” en een pint bier, konden de aanwezigen rustig napraten.

En weer stonden onze dames achter de tapkast.

Redactie

Activiteitsverslag 1979

- Zondag 28 januari 1979, negende statutaire vergadering in de Gemeentezaal van Vosselare. Voorleggen en goedkeuren van activiteitsverslag en financieel verslag 1978 ; verkiezing van vijf bestuursleden.
- Zondag 28 januari 1979, voordracht met dia's door de heer R. Tuytschaever over „De Nederlanden in Frankrijk” in de Gemeentezaal van Vosselare.
- Zondag 25 februari 1979, lezing door Dr. M. Nuyttens over „De Tempeliers in Vlaanderen” in Meigem.

- Zondag 25 maart 1979, in de Gemeentezaal van Landegem, voordracht met dia's door J. Luyssaert over „Hoevebouw en Volksgeloof in het Land van Nevele”.
- Zondag 29 april 1979, wandeling door de kouter te Vosselare, o.l.v. bestuurslid M. Michiels.
- Zondag 6 mei 1979, lentewandeling in Landegem door bestuurslid G. Schaeck.
- Zondag 3 en maandag 4 juni 1979, tentoonstelling (met catalogus) over „Het Afleidingskanaal der Leye van Deinze naar Schipdonck” in het museum Rietgaverstede te Nevele, met medewerking van de heemkundige kring „Het Land van Nevele”.
- Zondag 24 juni 1979, toekenning van de jaarlijkse Nieuwlandprijs aan twee schoolkinderen van Hansbeke. Aansluitend : wandeling in Hansbeke o.l.v. R. Leenknecht.
- Zondag 19 augustus 1979, reis naar Frans-Vlaanderen o.l.v. de heer R. Tuytshaever.
- Zondag 16 september 1979, wandeling in Nevele o.l.v. M. Michiels en G. Schaeck.
- Zondag 7 oktober 1979, lezing in de Gemeentezaal van Vosselare door Dr. hist. J. Scheerder over „De Graaf van Horne, heer van Nevele”.
- Zondag 10 november 1979, show van militaire voertuigen aan het museum Rietgaverstede te Nevele.
- Zondag 2 december 1979, voordracht met dia's in de Gemeentezaal van Vosselare door de heer R. Van de Rostijne over „Een vrij zinnige kijk op de figuur van Sinterklaas”.
- Zondag 23 december 1979, traditionele stalkaarswandeling te Nevele o.l.v. M. Michiels en G. Schaeck.

2. Mededelingen

- Wilt u de volgende activiteiten van onze vereniging noteren ?

Zondag 23 maart, om 15 uur, voordracht te Poeke door de heer A. VAN DEN KERKHOVE, conservator van het Bijloke-museum, over „Antiek, echt of vals ?”.

Zondag 27 april spreekt de heer L. STOCKMAN om 15 uur in het lokaal van de mutualiteit, Pittemstraat 30, te Lotenhulle, over : „De vroegste geschiedenis van de parochies Lotenhulle en Poeke”

Zondag 11 mei : „Herinneringswandeling mei '40” naar Meigem.

- Inventarissen van het kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen.

Zopas is het 10e deel verschenen in de reeks inventarissen van het *Kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen*, gewijd aan de *Kunstwerken van de O.-L.-Vrouwkerk van Pamele, te Oudenaarde*.

Deze publikatie sluit onmiddellijk aan bij het 9e deel, dat de *Architektuur* van dezelfde kerk behandelt en einde 1978 van de pers is gekomen.

De beide boekdelen zijn elk als een zelfstandig geheel opgevat en worden als aparte uitgaven verspreid.

Zijn momenteel beschikbaar :

- *Kanton Sint-Maria-Horebeke*, 1971 (dln. 7 en 8) door Dr. E. Dhansens.
441 p., 32 tekeningen, 682 afbeeldingen op 320 pl.
(de 2 delen samen) 720 fr.
- *De Onze-Lieve-Vrouwkerk van Pamele te Oudenaarde. I. Architektuur*, 1978 (dl. 9) door Dr. P. Devos.
220 p., 32 tekeningen, 65 tekeningen van profielen, 169 afb. op 76 pl., 1 quadrichromie 450 fr.
- *De Onze-Lieve-Vrouwkerk van Pamele te Oudenaarde. II. Kunstwerken*, 1979 (dl. 10) door Lic. R. van den Abeele - Bellon.
197 p., 52 tekeningen binnen de tekst, 333 afb. op 85 pl., 4 quadrichromies. 450 fr.

Leden van de heemkundige kring kunnen deze publicaties aankopen met 25 procent reductie, mits de bestelling via het secretariaat van „Het Land van Nevele” wordt gedaan.

3. Varia

- Door het plan Spitaels kunnen feitelijke of rechtsverenigingen projecten van culturele aard indienen bij het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. Als nieuwe v.z.w. diende de heemkundige kring „Het Land van Nevele” een project in tot het opmaken van een inventaris van het bouwkundig erfgoed in het land van Nevele. De idee zelf werd binnen het bestuur van onze vereniging geopperd. Toen alles concreet moest gemaakt worden, waren het vooral de bestuursleden D. D’Hooge en G. Schaeck die het leeuwenaandeel van het voorbereidende werk op zich namen. Op korte tijd slaagde de heer G. Schaeck erin het project te laten goedkeuren. In de loop van de maand augustus kwam een inspectrice van dat ministerie ter plaatse om de ernst van het project te onderzoeken en zij verklaarde meteen dat het project een goede kans maakte. Uiteindelijk konden Greta Lootens als fotografe en Marleen Raes als bediende in dienst worden genomen op 1 november 1979. Maar de leider van het project ontbrak toen nog. Nadat zich enkele pas afgestudeerde historici hadden aangeboden, viel de keuze op de heer Johan Van Heesch. Uit de huidige stand van zaken kan worden afgeleid dat we over een degelijke ploeg van medewerkers beschikken. De eerste resultaten van hun werk kunnen elders in dit tijdschrift worden gelezen.
- In het Staatsblad van 29 maart 1979 verschenen de nieuwe statuten van onze vereniging. Hiermee is de heemkundige kring „Het land van Nevele” een v.z.w. geworden, wat een grotere rechtszekerheid en grotere financiële armsgslag betekent. Vooral bestuurslid P. D’Hoker werkte intensief aan de voorbereiding en correctie van onze nieuwe statuten.
- Bericht voor de genealogen
De heer Jozef De Roo, Molenhuisstraat 16, Bachte-Maria-Lerne bezit veel gegevens over de familie De Roo uit Ruisselede, Kanegem, Vinkt en omstreken. Ze dagtekenen vanaf omstreeks 1500.

A.J.

INHOUD

	Blz.
J. SCHEERDER, De graaf van Horne	3
A. JANSSENS, Veertig jaar geleden (I). Duits vliegtuig te Merendree	13
J. VAN DE CASTEELE, Blazoenen op drift op de graftombe van Jan Maarten Della Faille te Nevele	24
R. VAN DE ROSTYNE, Een vrij zinnige kijk op de figuur van Sinterklaas.	34
A. JANSSENS, Kamiel Lootens, een figuur uit ons heem	38
H. ASCOOP, Een zeldzame bloem	63
J. VAN HEESCH, De inventarisatie van het bouwkundig erfgoed te Nevele : een voorlopig verslag	65
G. LOOTENS, Catalogus van de bibliotheek van de heemkundige kring „Het Land van Nevele”	67
J. LUYSSAERT, Het Land van Nevele 1979, jaargang X	72
A. JANSSENS, Nog eens Jan De Pré	75
KRONIEK	76
1. Verslagen	76
2. Mededelingen	85
3. Varia	86

